

Katja Iivonen

UHRI VAI UHKA?

Median tuottamat narratiivit al-Holin suomalaisista naisista

TIIVISTELMÄ

Katja Iivonen: Uhri vai uhka? Median tuottamat narratiivit al-Holin leirin suomalaisista naisista
Kandidaatin tutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimus, kansainvälinen politiikka
Helmikuu 2020

Tutkielma tarkastelee suomalaisen median uutisointia al-Holin leirillä olevista suomalaisista naisista. Maaliskuussa 2019 Isis menetti viimeiset hallussaan olevat alueet ajaen tuhansittain ihmisiä pakolaisleireille. Suurimmassa, al-Holissa sijaitsevassa leirissä ovat myös 11 suomalaista naista lapsineen. Tutkimuskysymykset ovat: millaisia narratiiveja Suomen media luo al-Holin leirillä olevista suomalaisista naisista sekä millaisin diskursiivisten menetelmin kyseisissä narratiiveja tuotetaan?

Tutkimusaineistona toimii Helsingin Sanomissa vuoden 2019 helmikuun ja syyskuun välillä julkaistut 23 lehtiartikkeliä. Artikkeleja tarkastellaan kriittisen diskurssianalyysin avulla ja tuloksia tulkitaan kriittisen terrorismin tutkimuksen ja feministisen tutkimuksen lähtökohdista. Tässä viitekehysessä terrorismi ja sukupuoli ymmärretään sosiaalisina faktoina, jotka syntyvät diskursiivisissa käytännöissä. Naisten toimia tarkastellaan usein perinteisten sukupuoliroolien kautta, joita terrorismiin osallistuva nainen rikkoo. Siten naisen toimijuus pyritään selittämään pois erilaisten narratiivien avulla, jotka pyrkivät säilyttämään perinteiset sukupuolinormit. Kyseisten narratiivien avulla myös perustellaan poliittisia toimenpiteitä, joilla on suoria vaikutuksia naisten elämään.

Tutkielman analyysi tuotti kaksi vastakkaista narratiivia, jotka nimettiin uhka- ja uhrinarratiiveiksi. Uhkanarratiivi noudattaa perinteistä valtiokeskeistä turvallisuuskäsitystä ja koostuu mahdollisen väkivallan, oikeudenmukaisuuden ja toiseuden diskursseista. Uhrinarratiivi vuorostaan painottaa inhimillistä turvallisuutta ja muodostuu seuraajat, vangit ja hylätyt äidit diskursseista.

Tutkielman kannalta keskeisintä on, mikä ymmärretään terrorismiksi ja millaisena naisen toimijuus nähdään suhteessa terrorismiin. Uhkanarratiivi rakentaa naisista kuvaa terroristijärjestö Isisin aktiivisina jäseninä, jotka muodostavat turvallisuusuhkan palatessaan Suomeen. Uhrinarratiivi taas pyrkii häivyttämään naisten toimijuuden ja siten poliittisen vastuun toimistaan sijoittamalla naiset perinteisiin sukupuolirooleihin.

Tutkielma osoittaa, että myös al-Holin naisten tapauksessa medialla on haasteita kehystää poliittiseen väkivaltaan osallistuvia naisia. Sukupuolella on edelleen merkitystä narratiivien muodostumiseen eikä naisten siirtyminen pimennosta lehtien etusivuille ole muuttanut sitä tapaa, miten naisten väkivaltainen käytös ymmärretään. Al-Holin naiset ovat joko uhreja vailla toimijuutta tai uhkia vailla mahdollisuutta pelastua.

Avainsanat: terrorismi, Isis, kriittinen terrorismin tutkimus, kriittinen diskurssianalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. KRIITTINEN TERRORISMIN TUTKIMUS	3
2.1. Perinteisen terrorismin tutkimuksen kritiikki	3
2.2. Turvallisuuskäsityksen laajentaminen	5
2.3. Feministinen lähestymistapa terrorismin tutkimukseen.....	6
3. NAISET, TERRORISMI JA MEDIA.....	9
3.1. Naiset osana terroristijärjestöjä.....	9
3.2. Suomalaisten matkustaminen konfliktialueelle	12
3.3. Naisterroristeista tuotetut narratiivit mediassa.....	13
4. TUTKIMUSASETELMA.....	16
4.1. Tutkimuskysymykset	16
4.2. Kriittinen diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä	16
4.3. Tutkielman aineisto ja analyysin toteutus	18
5. PYYKINPESIJÖITÄ VAI POMMILIIVIEN OMPELIJOITA?	19
5.1. Suomalaisen median luomat narratiivit al-Holin naisista	19
5.2. Uhkanarratiivi: ”Ei sympatiaa vapaaehtoisesti lähteneille”	20
5.3. Uhrinarratiivi: ”Naiset olivat kodin vankeja”	22
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	25
LÄHTEET	28

1. JOHDANTO

Vierastaistelijaksi lähteminen ei ole uusi ilmiö ja ihmiset ovat läpi historian matkanneet muiden valtioiden taistelualueille. Myös Suomesta on matkustettu aiemmin esimerkiksi Afganistaniin, Bosniaan ja Somaliaan (Sisäministeriö 2017a, 16). Aiemmasta poiketen terroristijärjestö Isis onnistui houkuttelemaan valtaamalleen alueelleen ennennäkemättömän paljon ihmisiä ympäri maailmaa. Isis vetosi myös naisiin enemmän kuin aiemmat terroristijärjestöt; noin 13 % alueelle matkustaneesta yli 40 000 henkilöstä oli naisia. (Cook & Vale 2018, 17.) Myös Suomessa naiset osoittivat kasvavaa kiinnostusta jihadistista toimintaa kohtaan (Malkki & Saarinen 2019, 83) ja kaksikymmentä naista matkusti Irakiin ja Syyriaan noin 30 lapsen kanssa (Sisäministeriö 2018, 12).

Vuoden 2019 maaliskuussa Isis menetti viimeiset hallitsemansa alueet ajaen tuhansia ulkomaalaisia ihmisiä pakolaisleireille. Suurin leiri sijaitsee Syyriassa al-Holissa, jossa 90 % asukkaista on naisia ja lapsia. Al-Holissa ovat myös 11 suomalaista naista sekä heidän 33 lasta. (Rajala 2019.) Leirillä olevat naiset ja lapset ovat muodostaneet ongelman niin valtioille kuin kansainväliselle yhteisölle. Ovatko naiset Isisin propagandan uhreja, joita pitäisi auttaa vai turvallisuusuhka valtioille? Suomessa Suojelupoliisi on ilmoittanut naisten muodostavan turvallisuusuhkan, jos heidät tuodaan takaisin (HS 5.9.2019), mutta naisten jättäminen alueelle ei ole myöskään ongelmaton vaihtoehto turvallisuuskäytännöstä. Silloin riskinä on henkilöiden entistä syvempi radikalisoituminen ja katkeruus kotimaataan kohtaan (Cook & Vale 2018, 49).

Kun puhutaan terroristeista, heidät nähdään usein radikaaleina nuorina miehinä ja naisille varataan vain surevan äidin tai vaimon rooli (Mazurana 2013, 146; Detraz 2012, 94). Nämä roolit noudattelevat perinteistä kansainvälisen politiikan kahtiajakoa, jossa sukupuolet luovat odotuksia sille, kuinka naisten ja miesten on käyttäydyttävä. Naisia on luonnostaan pidetty rauhanomaisina ja väkivallattomina, sodassa suojelua kaipaavina osapuolina. Siten naiset on perinteisesti suljettu yksityiseen piiriin, jolla ei ole nähty olevan poliittista merkitystä. Terrorismin osallistuminen on taas käsitetty julkisessa tilassa tapahtuvaksi poliittiseksi toiminnaksi eikä naisilla ole ollut siinä sijaa muuta kuin passiivisina uhreina. Todellisuudessa naiset ovat osallistuneet terroristiseen toimintaan järjestöjen jäseninä tai sen tukijoina niin kauan kun terroristijärjestöjä on ollut olemassa (Nacos 2005, 436). Myös Isisin joukoissa naisten roolit ovat olleet laajoja, käsittäen monia tehtäviä perinteisestä äitiydestä aina taistelutoimiin. Naisilla on ollut myös tärkeä tehtävä radikaali-islamistisen ideologian tukijoina ja oikeuttajina. (Cook & Vale 2018, 5.) Terroristijärjestön riveihin lähteneet naiset haastavatkin voimakkaasti sukupuolinormeja sekä yksityinen–julkisen-jakoa

terrorismin yhteydessä. Poliittiseen väkivaltaan osallistuvat naiset rikkovat myös feminiinisyyteen liitettyjä ideaaleja, kun suojeltavasta uhrista onkin muodostunut turvallisuusuhka.

Narratiiveilla on vuorostaan merkitystä siinä, kuinka terrorismiin osallistuvat naiset nähdään. Medialla on tärkeä rooli narratiivien luomisessa, rakentamisessa ja vahvistamisessa, ja se pyrkii usein säilyttämään perinteiset sukupuolinormit tuottamissaan tarinoissa (Gentry 2011, 179). Näin tapahtumat voidaan kehystää helpommin hallittavaan muotoon (Gentry & Sjoberg 2015, 139). Tarinat eivät siten koskaan muodosta täysin objektiivista totuutta asioista ja narratiiveja on usein olemassa useita erilaisia, jotka kilpailevat keskenään hallitsevasta asemasta. Narratiiveilla voidaan perustella erilaisia poliittisia toimenpiteitä, jolloin niillä on merkitystä sekä konkreettisia seurauksia niin narratiivin kohteelle kuin myös laajemmalle yhteisölle. (Sjoberg & Gentry 2007, 56.)

Tutkielma keskittyy tarkastelemaan Isisin joukkoihin liittyneistä naisista tuotettuja narratiiveja Suomen näkökulmasta. Suomi oli pitkään jihadistisen liikehdinnän marginaalialuetta, mutta tilanne on muuttunut viime vuosina (Malkki & Saarinen 2019, 13). Tutkielma kysyy, millaisia narratiiveja Suomen media muodostaa al-Holin leirillä olevista suomalaisista naisista sekä millaisin diskursiivisten menetelmin kyseisiä narratiiveja tuotetaan? Tutkielma lähestyy ilmiötä tarkastelemalla aiheesta kirjoitettuja uutisia Helsingin Sanomissa vuoden 2019 helmikuusta syyskuuhun. Mediatekstien muodostamia narratiiveja analysoidaan kriittisen diskurssianalyysin avulla. Analyysin avulla pyritään selvittämään, kuinka kielen avulla muodostetaan erilaisia hallinnan ja syrjinnän keinoja al-Holin suomalaisista naisista. Tutkielma nojaa kriittisen terrorismin tutkimuksen sekä feministisen tutkimuksen lähtökohtiin, joiden puitteissa tarkastellaan al-Holin naisista luotuja narratiiveja mediassa. Lähtöoletuksena on, että mediassa esiintyy toisistaan poikkeavia narratiiveja, jotka rakentavat naisista kuvaa joko uhreina tai turvallisuusuhkina.

Tutkielma rakentuu viidestä osasta. Ensimmäisessä osassa kartoitetaan kriittisen terrorismin tutkimuksen laajentunutta käsitystä turvallisuudesta sekä feministisen lähestymistavan suomia mahdollisuuksia tarkastella terrorismiin osallistuvia naisia. Toisessa osassa tarkastellaan naisterroristien näkyvyyttä sekä median roolia naisista tuotettujen narratiivien rakentamisessa. Kolmannessa osassa esitellään tutkimuskysymykset, tutkielman aineisto, tutkimusmetodina käytetty kriittinen diskurssianalyysi sekä analyysin toteutus. Neljännessä osassa käydään läpi analyysin tuottamia narratiiveja ja niiden rakentumista erilaisten diskurssien avulla. Johtopäätöksissä tutkielman tulokset sidotaan yhteen ja niitä pohditaan suhteessa aiempaan tutkimukseen sekä teoreettiseen viitekehykseen.

2. KRIITTINEN TERRORISMIN TUTKIMUS

2.1. Perinteisen terrorismin tutkimuksen kritiikki

Kriittinen terrorismin tutkimus (*Critical Terrorism Studies*) on kriittinen lähestymistapa, joka ammentaa oppiaan muun muassa Frankfurtin koulukunnan kriittisestä teoriasta ja Walesilaisen koulukunnan kriittisestä turvallisuustutkimuksesta. Kriittisyys ja halu haastaa olemassa olevaa tietämystä terrorismista ohjaa tieteenalan muuten moninaisia näkökulmia ja lähestymistapoja. Tämä moninaisuus nähdään tieteenalan vahvuutena, joka sallii ilmiön ymmärtämisen monesta eri näkökulmasta. Kriittinen terrorismin tutkimus kokee tulkitsevat ja reflektivistiset lähestymistavat sopivana keinona avata lisää tilaa kysymyksille ja näkökulmille, jotka positivismi ja rationalismi ovat usein kapealla tieteellisellä ymmärryksellään syrjäyttäneet. Tieteenala tiedostaa ja nostaa esille myös tieteen tuottamisessa olevia haasteita, kuten tutkijan subjektiivisuuden sekä tiedon ja vallan välisen yhteyden, ja huomioi tiedon poliittisen käytön mahdollisuuden. Tutkimuksen kriittisestä lähestymistavasta johtuen tieteenala arvostele perinteisen terrorismin tutkimuksen rajoituksia ja tavoittelee terrorismin tutkimuksen liittämistä laajempaan sosiaaliseen ja poliittiseen kontekstiin. (Jackson et al. 2009, 216–227.)

Perinteinen terrorismin tutkimus, jota kriittinen terrorismin tutkimus kutsuu puhdasoppiseksi suuntaukseksi, erkaantui omaksi tutkimusalakseen 1970-luvun puolivälin jälkeen kansainvälisen politiikan sisällä (Ranstorp 2009, 19). Ennen vuotta 2001 terrorismia koskeva tutkimus tapahtui akateemisen valtavirran ulkopuolella (Silke 2009, 67) pienen tutkijapiirin parissa (Ranstorp 2009, 21). Vuoden 2001 terrori-iskut muuttivat tilanteen; terrorismiin liittyvä tutkimus nousi kansainvälisen politiikan keskiöön, niin mielenkiinnon kuin rahoituksen osalta, ja terrorismin tutkimus laajeni huomattavasti (Silke 2009, 34). Valtiosta ja sen turvallisuudesta tuli taas keskeinen teema kansainvälisessä politiikassa, ja ”terrorin vastaisesta sodasta” hallitseva diskurssi (Sylvester & Parashar 2009, 179).

Perinteinen terrorismin tutkimus on saanut osakseen kritiikkiä jo kolmen vuosikymmenen ajan politiikkakeskeisestä ja tapahtumiin keskittyvästä tutkimuksestaan (Ranstorp 2009, 25). Tarve tuottaa nopeita tuloksia sen hetkisiin uhkiin sivuuttaa terrorismin laajemman kontekstin ja historiallisuuden (Silke 2009, 46). Kasvaneesta suosioistaan huolimatta tutkimusala kärsii syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen edelleen samoista heikkouksista ja kriittisen terrorismin tutkimuksen mukaan sitä hallitsee terrorismin määrittelyyn, kausaalisuuteen sekä terrorismiin vastaamiseen liittyvät haasteet. Määrittelyssä perinteinen tieteenala suosii essentialistista käsitystä terrorismista koherenttina tietämisen kohteena. (Jarvis 2009, 7, 14.) Historiattomuus ilmenee taas

oletuksissa, joiden mukaan terrorismi alkoi vasta syyskuun 11. päivänä vuonna 2001 (Breen Smyth 2007, 260). Poliitiikkakeskeisyydestä ja ongelmanratkaisuun keskittyvästä luonteesta johtuen perinteinen terrorismin tutkimus hyväksyy helposti ja kritiikittömästi valtion tuottamat terrorismin määritelmät, luokittelut, dikotomiat ja demonisoinnit (Jackson 2009, 77).

Richard Jacksonin (2009, 67–70) mukaan nämä tieteenalalla jaetut oletukset voidaan helposti kyseenalaistaa, sillä ne ovat monesti poliittisesti puolueellisia ja ideologisia. Esimerkiksi tutkimusalan keskeisin käsite, terrorismi, määritellään perinteisen tutkimuksen sisällä ensisijaisesti tai ainoastaan laittomaksi ei-valtiollisen toimijan tuottamaksi väkivallaksi. Määritelmä on johtanut terrorismin ymmärtämiseen ja tutkimiseen ainoastaan ei-valtiollisten ryhmien käyttämänä väkivallan muotona, jolloin esimerkiksi valtion harjoittama terrorismi on jäänyt tutkimuksen ulkopuolelle. Perinteisen tutkimuksen kykenemättömyys kyseenalaistaa voimassa olevia valtasuhteita sekä omaa riippuvuutta niistä on johtanut valtion ja eliitin hegemonian säilymiseen (Toros & Gunning 2009, 91). Kritiikin mukaan perinteinen terrorismin tutkimus ei ole onnistunut ottamaan tarpeeksi huomioon terrorismin taustalla olevaa laajempaa konfliktia ja sen historiaa, laajempaa sosiaalista liikettä ja sen vuorovaikutusta valtion kanssa sekä tämän vuorovaikutuksen väkivallattomia muotoja. Myös muut väkivallan muodot, kuten rakenteellinen ja perheväkivalta, on sivuutettu tutkimuksesta, vaikka ne voivat osaltaan toimia poliittisen konfliktin alullepanijoina. (Jackson et al. 2009, 218.)

Kriittinen terrorismin tutkimus lähtee siitä oletuksesta, ettei tiede ole objektiivista tai arvovapaata (Toros & Gunning 2009, 89). Tieteenalan ensisijainen käsite, terrorismi, on sosiaalinen fakta, joka syntyy ymmärrettyä todellisuutta muodostavissa diskursiivisissa käytännöissä (Jackson 2009, 75). Sen luonne on riippuvainen kontekstista, tarkoituksesta ja ennen kaikkea laillisista, poliittisista ja kulttuurisista tulkinnan ja luokittelun prosesseista (Schmid & Jongman 1988, 101). Siten terrorismi on käsitteenä erittäin kiistanalainen ja monisyinen sosiaalinen ilmiö (Ranstorp 2009, 32). Sama ymmärrys pätee myös ”terroristin” leimaan. Kriittisen terrorismin tutkimuksen pyrkimyksenä on laajentaa ja syventää terrorismin tutkimusta sekä ottaa emansipaatio keskeiseksi osaksi sen käytäntöä. Laajentaminen tapahtuu sisällyttämällä tutkimukseen mukaan aiheita, joita aiemmin on vähätelty tai laiminlyöty ja syventäminen taas paljastamalla alan taustalla olevia ideologisia, institutionaalisia ja materiaalisia intressejä sekä tuomalla esiin tutkijoiden ja tutkittavien subjektiivisia ja normatiivisia siteitä. Tieteenalan tavoitteena on päästä yli länsikeskeisen, orientalistisen ja maskulinisoidun tiedon tuottamisesta, joka tällä hetkellä vallitsee terrorismin ja turvallisuuden tutkimuksen aloilla (Jackson et al. 2009, 222–228).

2.2. Turvallisuskäsityksen laajentaminen

Turvallisuus on kansainvälisen politiikan perusteemoja ja se, kuinka turvallisuus määritellään vaikuttaa politiikan tekoon (Detraz 2012, 1). Turvallisuudella on perinteisesti viitattu nimenomaan valtion turvallisuuteen, jolloin vallitsevan olettamuksen mukaan terrorismi tuottaa merkittävän ja olemassaoloa uhkaavan riskin länsimaisille yhteiskunnille. Hallitsevaa diskurssia on hyödynnetty oikeuttamaan monia poliittisia, laillisia ja sosiaalisia toimia valtioiden sisällä, joista osa on kaventanut kansalaisten demokraattisia oikeuksia ja vapauksia. (Jackson 2009, 71, 79.) Täten jonkin tapahtuman määrittely terrorismiksi saattaa olla poliittinen teko, jonka tarkoituksena on ohjata huomiota ja resursseja toivottuun suuntaan (Detraz 2012, 1).

Kriittinen terrorismin tutkimus haluaa kyseenalaistaa valtiokeskeisen turvallisuskäsityksen (Jarvis 2009, 18). Valtio ei ole automaattisesti turvallisuuden perimmäinen kohde vaan sitä arvioidaan aina sen mukaan, kuinka hyvin valtio kykenee tarjoamaan turvallisuutta omille kansalaisilleen (Toros & Gunning 2009, 94). Kriittinen terrorismin tutkimus siirtää painopistettä valtiokeskeisestä turvallisuusajattelusta kohti ihmisyyksilöiden turvallisuutta, vapautta ja hyvinvointia (Jackson et al. 2009, 223). Ihmiskeskeinen turvallisuskäsitys näkyy tieteenalan emansipatorisessa lähestymistavassa, jota erityisesti walesilainen koulukunta on kehittänyt eteenpäin (McDonald 2009, 111). Laajana käsitteenä emansipaatio ”vapauttaa ihmiset niistä rajoituksista, jotka estävät heitä tekemästä mitä he vapaasti valitsisivat” (Booth 1991, 319). Emansipaatio voidaan ymmärtää prosessina, jonka tarkoituksena on antaa ääni aiemmin sivuutetuille toimijoille sekä nähdä turvallisuus keinona muuttaa sortamisen rakenteita (McDonald 2009, 112). Turvallisuuden suhteen tämä lähestymistapa tarkastelee, kenen ääniä marginalisoidaan tai hiljennetään ja kenen taas voimistetaan määrittelemällä terrorismi tietyllä tavalla. McDonald (2009, 114) jakaa tämän kysymyksen kolmeen osaan: kuka määrittelee terrorismin, kuka määrittelee terroristit sekä kuka määrittelee vallitsevan reaktion terrorismiin? Siten kriittinen terrorismin tutkimus painottaa turvallisuuden diskursiivista voimaa ja kritisoi sen perinteisiä olettamuksia (Detraz 2012, 96). Tällä tavoin kriittinen terrorismin tutkimus haastaa perinteistä näkemystä terrorismin luonteesta ja pyrkii muuttamaan tutkimuksen kieltä täsmällisemmäksi (Jarvis 2009, 18).

”Toisen ihmisen terroristi on toisen vapaustaistelija” on vanha toteamus, joka ilmentää käsitteen ”terroristi” subjektiivista luonnetta. Riippuen siitä, kuka on käsitteen määrittelyn takana, terroristia voidaan kuvata positiivisesti sankariksi, marttyyriksi tai isänmaanystäväksi, tai negatiivisesti rikolliseksi, fanaatikoksi tai villiksi. (Sluka 2009, 149.) Identiteetillä onkin siksi merkittävä rooli terroristin määrittelyssä. Kriittinen terrorismin tutkimus näkee identiteetin jatkuvana, kontekstiin sidottuna prosessina, joka tuotetaan ja uudelleen tuotetaan suhteessa erilaisuuteen ja toiseuteen

(Stump & Dixit 2013, 7). Siten terrorismiin keskittyvät diskurssit sisältävät usein viitteitä toiseudesta ja poikkeuksellisuudesta, jolloin terroristit nähdään ulkopuolisina ja selitystä vaativina (Detraz 2012, 114). Ryhmän tai henkilön nimeäminen ”terroristiksi” tyypistää kohteen pelkästään väkivallan tekijäksi ja hävittää näiden muut identiteetit (Toros & Gunning 2009, 97). Terroristeista on tullut nykyajan *Toisia*: väkivaltaisia, epäinhimillisiä ja pahoja. Väkipalsta ”meitä” vastaan nähdään syntinä demokratiaa ja vapautta vastaan. Terroristien dehumanisaatio vuorostaan on mahdollistanut poikkeuksellisten toimien käyttöönoton, kuten esimerkiksi ilman oikeudenkäyntiä tehtävät pidätykset ja siviilien pommitukset taistelussa terrorismia vastaan. (Sluka 2009, 145.) Terroristien toiseuttaminen on muodostanut näkemyksen, jossa terrorismi nähdään kumpuavan ja johtuvan ensisijaisesti uskonnollisesta ääriajattelusta ja fanaattisuudesta. Tämä sivuuttaa terrorismin taustalla mahdollisesti olevan rationaalisen ajattelun sekä poliittiset, kulttuurilliset ja sosiologiset tekijät. (Jackson 2009, 73.)

Terroristien käsittäminen irrationaalisina toimijoina liittyy usein rodullisiin ja uskonnollisiin taustatekijöihin (Gentry & Sjöberg 2015, 98). Uskonnollinen fundamentalismi kapenee nykyaikana helposti islamilaiseksi fundamentalismiksi (Hunt & Rygiel 2006, 15) joka seurailee vahvasti orientalistisia diskursseja (Magnet & Mason 2014, 195). Edward Saidin (1979, 3) mukaan orientalismin pyrkimyksenä on luoda selvästi toisistaan poikkeavat kategoriat ”Länsi” ja ”Orientti”, joiden mukaan ”Länsi on rationaalinen, kehittynyt, humaani ja ylempi, kun taas Orientti on poikkeava, kehittymätön ja alempi”. Tämä luokittelu noudattaa toiseuttamisen me/he-jaottelua, jossa pelko toisen, Orientin, toimijuudesta aiheuttaa turvattomuutta länsimaissa (Nayak 2006, 45). Kun Toinen on konstruoitu arabiksi tai muslimiksi, joka uhkaa länsimaista identiteettiä, vaatii se länsimailta Orientin hallintaa, ylempää auktoriteettia ja uudelleen jäsentelyä (Said 1979, 3). Näin antimoderni ja irrationaalinen islamistinen fundamentalismi on pelkistetty turvallisuusongelmaksi eikä sitä käsitellä sosiopoliittisena erityiseen aikaan ja paikkaan sidottuna ilmiönä (Brown 2011, 208).

2.3. Feministinen lähestymistapa terrorismin tutkimukseen

Cynthia Enloen (2014, 333) kysymys ”missä naiset ovat?” on yksi feministisen tutkimuksen ydinkysymyksistä. Feministisen tutkimuksen mukaan sukupuolineutraalius on mahdotonta, sillä sukupuoli toimii linsseinä, joiden läpi yksilöt hahmottavat maailmaa (Peterson 1992, 194). Kansainvälinen politiikka ei perinteisesti ole käyttänyt sukupuolta analyysin osana (Wibben 2011, 16) mikä on johtanut naisten sivuuttamiseen niin tutkimuskohteena kuin yleisesti kansainvälisen politiikan areenalla (Sjöberg & Gentry 2007, 8). Feminismin mukaan sukupuolen torjuminen rajoittaa ymmärrystä ja johtaa vinoutuneisiin selityksiin (Wibben 2011, 16). Siksi on tärkeää, että

naiset ja muut marginalisoidut äänet sisällytetään hallitseviin diskursseihin (Sjoberg & Gentry 2007, 29). Naiset ja heidän moninaiset roolinsa on tehtävä näkyviksi, koska kansainvälinen politiikka vaikuttaa naisten elämään kaikkialla (Enloe 2014, 332). Vastavuoroisesti naiset vaikuttavat kansainväliseen politiikkaan, sillä heidän valinnoillaan on merkitystä myös naisten henkilökohtaisen elämän ulkopuolella (Gentry & Sjoberg 2015, 20).

Jotta sukupuolen vaikutuksia ja merkityksiä suhteessa terrorismiin on mahdollista ymmärtää, tulee ensin hahmottaa mitä feministinen tutkimus tarkoittaa sukupuolella. Sukupuoli nähdään sosiaalisena konstruktiona (Detraz 2012, 3; Cohn 2013, 3; Gentry & Sjoberg 2015, 4) tai diskurssina, joka viittaa subjektien sosiaaliseen rooliin (Yuval-Davis 1997, 9). Nämä diskurssit voivat ”asettaa, muuttaa, vahvistaa ja esittää erilaisia merkityksiä sukupuolesta” suhteessa biologiseen sukupuoleen. Sukupuolet luovat odotuksia sille, millaista on olla ”nainen” tai ”mies” ja näin muodostavat odotuksia ja sääntöjä maskuliinisuudelle ja feminiinisuudelle. (Sjoberg et al. 2011, 6.) Nämä sukupuoliroolit ja niihin liitettävät normit ovat vahva osa sosiaalista kanssakäymistä (Detraz 2012, 3). Sukupuolirooleja ja -normeja on ylläpidetty läpi historian ja kulttuurien, sillä niiden on uskottu vakauttavan yhteiskuntia ja vaalivan perinteisiä arvoja. Koska mies ja nainen nähdään toistensa vastakohtina, myös heihin liitetyt ominaisuudet ovat polarisoituneet. (Sjoberg & Gentry 2007, 7, 221.) Miehiä pidetään biologisesti voimakkaampina, rohkeampina ja viisaampina ja naisia vuorostaan heikompina, irrationaalisina, tunteidensa ajamina ja pehmeinä (Cohn 2013, 6). Näin naiseus toimii miehen *Toisena*, tukien ja täydentäen mieheyteen liitettyjä ideaaleja (Enloe 2004, 107). Mies on läpi historian liitetty sotaan, kun taas nainen on vastavuoroisesti nähty rauhaa kannattavana osapuolena (Yuval-Davis 1997, 94). Naiset ovatkin kautta aikojen symboloineet ”kauniita sieluja” joita miehet ovat suojelleet sodan kauhuilta (Elshtain 1995). Nämä eri sukupuoliin liitetyt ideaalit lukitsevat toimijat tiettyihin rooleihin (Gentry & Sjoberg 2015, 146) jolloin toimijoilta odotetaan oman sukupuolensa mukaista käytöstä (Shepherd 2013, 14).

Naiset ovat perinteisesti liitetty yksityiseen piiriin, jolla ei ole ollut poliittista merkitystä (Yuval-Davis 1997, 2). Sjobergin (2011, 233) mukaan yksityinen/julkinen- jako vaikuttaa vahvasti siihen, miten naisten osallistuminen terrorismiin käsitetään. Koska terrorismi ymmärretään perinteisesti julkisessa tilassa tapahtuvaksi poliittiseksi toiminnaksi johon miehet osallistuvat, ei yksityiseen tilaan kuuluvalla naisella ole siinä sijaa. Kyseinen jako ei ole arvovapaa: poliittisiksi ymmärretyt asiat nähdään tärkeinä, kun taas yksityisiksi mielletyt asiat marginalisoidaan. Koska naiset kuuluvat yksityiseen piiriin, myös heidän väkivaltansa on yksityistä ja vailla poliittista ulottuvuutta. Toisin kuin miesten poliittinen väkivalta, naisten väkivallan ei nähdä kumpuavan ideologisista syistä vaan

henkilökohtaisen elämän tapahtumista (Cunningham 2003, 186). Sen lisäksi että naisten osallistuminen terrorismiin ei sovi vallitseviin käsityksiin sukupuolinormeista, se ei myöskään sovi yhteen niiden käsitysten kanssa mikä ymmärretään perinteisesti terrorismiksi (Gentry & Sjoberg 2011, 76). Vaikka naiset osallistuvat niin terrorismiin kuin myös terrorismin vastaisiin toimiin, sukupuolittunut näkemys terrorismista tuottaa heistä kuvaa vailla toimijuutta olevina irrationaalisina olentoina (Sjoberg 2011, 236; Auchter 2012, 125). Elshtain (1995, 169) huomauttaakin osuvasti, että naisten toimien pitäminen ei-poliittisina vapauttaa naiset myös poliittisesta vastuusta. Jos naisten väkivaltaista toimintaa ei nähdä poliittisena, voidaanko naisia edes pitää terroristeina (Sjoberg & Gentry 2007, 130)?

Perinteisesti naisten väkivalta on ymmärretty sukupuolen kautta: väkivaltainen nainen rikkoo idealisoituja sukupuolinormeja toiminnallaan. Väkivaltaisuus selitetään viaksi naisen feminiinisyydessä tai jopa ihmisyydessä. (Sjoberg & Gentry 2007, 2, 11.) Jo ensimmäisissä naisterroristeja käsittelevissä artikkeleissa 1970-luvun lopulla perusteltiin naisten osallistumista terrorismiin seksuaalisuuteen liittyvällä käytöksellä (Gentry & Sjoberg 2011, 71). Tarve häivyttää väkivaltaan osallistuvan naisen toimijuus kumpuaa epäuskosta, että nainen voisi itse valita väkivaltaisen toiminnan (Sjoberg & Gentry 2007, 17). Terrorismiin osallistuva nainen rikkookin naiseuteen liitettyjä odotuksia usealla eri tasolla (Detraz 2012, 102). Ensiksi, poliittiseen väkivaltaan osallistuva nainen kumoo perinteisen käsityksen naisesta rauhaa rakastavana ja suojelua tarvitsevana viattomana sieluna (Hunt & Rygiel 2006, 4, Cohn 2013, 2). Toiseksi, terrorismiin osallistuva nainen astuu yksityisestä tilasta tavanomaisesti miehille varattuun julkiseen tilaan (Von Knop 2007, 399; Auchter 2012, 125). Kolmanneksi, julkiseen piiriin kuuluvalla toiminnallaan nainen osoittaa kykenevänsä olemaan aktiivinen toimija kansainvälisen politiikan areenalla (Hunt & Rygiel 2006, 1). Suojelua tarvitsevasta uhrista onkin tullut turvallisuusuhka, jolta muita ihmisiä pitää suojella (Sjoberg & Gentry 2007, 14). Siksi väkivaltaan osallistuvan naisen käytös pitää selittää poikkeukselliseksi, jotta sukupuoliin liitetyt kahtiajakoiset ideaalit on mahdollista säilyttää (Brown 2011, 203; Wibben 2011, 22).

Erityisesti Sjoberg ja Gentry (e.g. 2007) ovat haastaneet perinteisiä näkemyksiä naisten väkivallasta ja terrorismista kansainvälisessä politiikassa. Jos poliittinen väkivalta ja terrorismi ymmärretään vain perinteisen turvallisuuskäsityksen kautta, yksityiseen piiriin liitetyillä tekijöillä tai ominaisuuksilla ei ole siinä sijaa (Sjoberg 2011, 233). Tästä johtuen feministinen tutkimus on kyseenalaistanut kyseisen tiukan kahtiajaon yksityiseen ja julkiseen, ja näkee piirit toisiinsa limittyneinä ja toisistaan riippuvaisina, saman tarinan kahtena eri puolena (Yuval-Davis 1997, 2). Tällä on erityisesti merkitystä jihadistisen terrorismin ymmärtämisessä, jossa uskonto ja politiikka

limittyvät vahvasti toisiinsa. Päätös puolustaa omaa uskontoa on sekä henkilökohtainen päätös että julkinen velvollisuus, johon on hyvin hankalaa soveltaa perinteisen turvallisuusnäkemyksen jakoa yksityiseen ja julkiseen. (Brown 2011, 203.) Aivan kuten kriittinen terrorismin tutkimus, myös feministinen tutkimus näkee tarpeelliseksi turvallisuuden käsitteen laajentamisen. ”Sukupuolisensitiivisyyden, vastavuoroisen ymmärryksen ja naisten tarpeiden sisällyttäminen” turvallisuusdiskurssiin siirtää painopistettä lähemmäksi ihmiskeskeistä turvallisuuskäsitystä. (Sjoberg & Gentry 2007, 202.) Tällöin alhaalta ylöspäin liikkuva lähestymistapa kiinnittää huomiota yksilön kokemuksiin turvallisuudesta ja turvallisuuspolitiikan vaikutuksista elämään (Wibben 2011, 21). Feministinen tutkimus näkeekin terrorismin, sukupuolen ja turvallisuuden toisiinsa linkittyneinä, jolloin sukupuolittuneet diskurssit terrorismista vaikuttavat turvallisuuteen ja politiikkaan (Sylvester & Parashar 2009, 189). Sukupuolen huomioiminen mahdollistaa väkivaltaisten naisten näkymisen kansainvälisessä politiikassa sekä kansainvälisen politiikan näkymisen väkivaltaisissa naisissa (Sjoberg & Gentry 2007, 223).

3. NAISSET, TERRORISMI JA MEDIA

3.1. Naiset osana terroristijärjestöjä

Terrorismista puhuttaessa naiset nähdään useimmiten vain iskujen uhreina tai välineinä, joita on hyödynnetty iskuissa (Sylvester & Parashar 2009, 179). ”Terroristi” käsitetään usein mieheksi, jolloin naisterroristia pidetään poikkeuksellisena ilmiönä (Gardner 2007, 911). Tosiasiassa naiset ovat olleet osa terroristijärjestöjä läpi historian, niin järjestön tukijoina kuin myös jäseninä (Banks 2019, 182; Nacos 2005, 436). Ensimmäisessä modernissa terroristijärjestössä, Kansan tahdossa (*Narodnaja Volja*), naisilla oli keskeinen rooli Venäjän tsaari Aleksanteri II:n salamurhassa vuonna 1881 (Weinberg & Eubank 2011, 23–24). Tästä lähtien naisia on ollut useissa eri poliittista väkivaltaa harjoittavissa moderneissa organisaatioissa niin Yhdysvalloissa, Euroopassa, Aasiassa kuin Afrikassa (Detraz 2012, 108; Nacos 2005, 436; Cunningham 2003, 171). Naiset ovat osallistuneet vasemmistolaisiin, oikeistolaisiin, nationalistisiin ja yhä enenevässä määrin myös uskonnollisiin ryhmittymiin (Cruise 2016, 35). 2000-luvun arviot naisterroristien määrästä eri kansainvälisissä ja kansallisissa järjestöissä liikkuvat 20 ja 30 %:n välillä (Nacos 2005, 436) ja määrän oletetaan kasvavan edelleen (Sjoberg 2011, 228). Myös naisten määrä terrorismiin liittyvissä rikoksissa on kasvamassa; vuonna 2016 jo 26 % terrorismiin liittyvistä pidätyksistä Euroopassa kohdistui naisiin ja pelkästään naisista koostuvia terroristisoluja on paljastunut esimerkiksi Marokossa ja Lontoossa (Bigio & Vogelstein 2019, 1).

Aivan kuten osallistuminen erilaisiin terroristisiin järjestöihin, myös naisten roolit järjestöjen sisällä ovat vaihdelleet ja olleet moninaisia (Detraz 2012, 108). Naiset ovat toimineet niin tukitehtävissä,

logistiikassa ja iskujen tekijöinä (Sjoberg et al. 2011, 2) kuin propagandan levittäjinä, haavoittuneiden hoitajina, tiedustelijoina sekä varojen ja jäsenten hankkijoina (Alison 2011, 134). Naisilla on ollut myös tärkeä rooli järjestöjen toiminnan jatkuvuuden varmistamisessa; he toimivat ideologian tukijoina ja sen opettajina motivoiden miehiä toimintaan ja innostaen muita naisia liittymään mukaan (Von Knop 2007, 398, 401, 406; Peresin & Cervone 2015, 497–498). Myös järjestöissä, jotka julkisesti vaikuttavat olevan vain miesten hallinnoimia, kuten esimerkiksi monet jihadistiset liikkeet¹, kuuluu miesten elämään naisia äiteinä, vaimoina ja siskoina (Von Knop 2007, 410; Stone & Pattillo 2011, 172). Perinteisen naisen roolin kautta naiset ovat hoitaneet kotia ja taistelijoita sekä taistelijoiden äiteinä uhranneet poikansa järjestöjen ja niiden ideologian hyväksi (Cruise 2016, 37). Von Knopin (2007, 410) mukaan jihadismiin osallistuvat naiset seuraavat sukupuolittunutta tulkintaa jihadismista, jossa jihadiin osallistutaan taistelemisen sijaan kouluttamalla, tukemalla ja rohkaisemalla jihadiin omia poikia, veljiä ja aviomiehiä. Jihadia tuetaan kasvattamalla lapsia, avustamalla miehiä tehtävissään sekä rukoilemalla heidän puolestaan (Qazi 2011, 44). Osana jihadismia naiset ovat myös johtaneet naisille tarkoitettuja järjestöjä ja ryhmiä, julkaisseet internetissä lehtiä, jakaneet Koraaneja vankiloissa ja kouluissa sekä luoneet islamistisia ei-valtiollisia yhdistyksiä ja hyväntekeväisyysjärjestöjä. Vaikka jihadistisissa järjestöissä naisille varatut tehtävät ovat ensisijaisesti olleet väkivallattomia, on naisten panos vuorostaan mahdollistanut miesten taistelutehtäviin osallistumisen. (Cunningham 2007, 121.)

Viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana ja erityisesti viimeisten kymmenen vuoden kuluessa naiset ovat kasvavin määrin osallistuneet globaaliin jihadiin myös taistelijoina (Sjoberg & Gentry 2007, 114). Tšetšeeninaiset olivat ensimmäisiä länsimaiseen tietoisuuteen nousseita islamistisia naistaistelijoita (Ness 2005, 360), joita seurasivat terrorismiin osallistuvat naiset Saudi-Arabiassa ja Irakissa (Sjoberg & Gentry 2007, 125). Vaikka naisten käyttö terrori-iskuissa on ollut harvinaista islamistisissa järjestöissä, naisten suomat strategiset hyödyt ovat muuttaneet järjestöjen suhtautumista naisten osallistumiseen (Von Knop 2007, 401). Musliminaisen mahdollisuus liikkua vailla pelkoa ruumiintarkastuksista ja naiseen liitetyt perinteiset stereotypiat sivuuttavat helposti epäilyn naisesta iskun tekijänä (Qazi 2011, 32). Naisten sisällyttäminen toimintaan on myös moninkertaistanut järjestön jäsenmäärän ja heikentänyt länsimaiden resursseja huomata mahdollisia iskuja ja iskun tekijöitä (Stone & Pattillo 2011, 164). Naisten tekemät itsemurhaiskut ovatkin olleet keskimäärin tappavampia kuin miesten ja ne epäonnistuvat harvemmin (Bigio & Vogelstein 2019, 4). Tiedettävästi ensimmäinen naispuolinen itsemurhapommittaja, 17-vuotias Sana Mahaydali,

---

¹ Jihadismi ymmärretään väkivaltaiseksi poliittiseksi liikkeeksi, joka perustelee toimintaansa omalla tulkinnallaan Islamista rikkoen samalla useita Islamiin väkivallan kieltäviä sääntöjä. Tunnetuin jihadistinen järjestö on Isis, jota saatetaan kutsua myös ”islamilaiseksi valtioksi”, Isiliksi tai Daeshiksi (Sisäministeriö 2017a, 18).

suoritti iskun onnistuneesti Libanonissa vuonna 1985 Israelin sotilaita vastaan. Vuoteen 2006 saakka naiset ovat suorittaneet yhteensä 225 itsemurhaiskua ympäri maailmaa. (Von Knop 2007, 398.) Cunninghamin (2012) mukaan vuodesta 2002 lähtien jo 50 % itsemurhaiskuista Sri Lankassa, Turkissa ja Tšetšeniassa ovat olleet naisten toimeenpanemia.

Kesäkuussa 2014 Isis julisti perustaneensa kalifaatin hallitsemalleen alueelle Irakissa ja Syyriassa ja kutsui muslimeja kaikkialta osallistumaan valtion rakennusprojektiin. Yhteensä melkein 41 500 ihmistä 80 eri maasta otti järjestön johtajan, Abu Bakr al-Baghdadin, kutsun vastaan ja heistä runsaat 4700, eli noin 13 % kaikista tulijoista, olivat naisia. Naisia tuli määrällisesti eniten Venäjältä (1000 naista), Tunisiasta (700 naista) ja Ranskasta (382 naista) kun taas naisten suhteellinen osuus tulijoista oli korkein Iranissa (76 % kaikista tulijoista), Kroatiassa (57–71 %) ja Kiinassa (35 %). Naisten matkustaminen alueelle lisääntyi selkeästi kalifaatin julistamisen jälkeen ja koki huippunsa vuosien 2015-2016 aikana. (Cook & Vale 2018, 3, 21–22.) Naiset olivat kalifaatin legitimitietin kannalta tärkeässä roolissa: naisten läsnäolo mahdollisti yhteiskuntarakenteiden luomisen ja takasi pysyvyyttä naisten synnyttäessä uuden sukupolven jihadisteja Isisin hallitsemalle alueelle (Peresin & Cervone 2015, 499). Ottamalla naiset mukaan projektiin, Isis osoitti olevansa enemmän kuin perinteinen terroristijärjestö (Alison 2011, 134).

Huolimatta Isisin vanhoillisesta suhtautumisesta naisiin, järjestöön liittyneillä naisilla oli monia erilaisia tehtäviä Islamilaisessa valtiossa. Useimmat niistä keskittyivät naisten perinteisiin rooleihin, kuten vaimona ja äitinä toimimiseen. Naisten ja miesten pitäminen erossa toisistaan mahdollisti naisille myös julkisempia tehtäviä muiden naisten kanssa: he toimivat muun muassa koulutuksen, median, terveydenhuollon, hyväntekeväisyyden ja verojen keräämisen parissa (Khelghat-Doost 2017, 21–23). Naiset auttoivat uusien tulokkaiden rekisteröimisessä, avun jakamisessa ja tietojen keräämisessä. Niin paikan päällä kuin myös ulkomailla naiset olivat aktiivisia muiden naisten rekrytoimisessa, propagandan levittämisessä ja varojen keräämisessä Islamilaiselle valtiolle toimien joko yksin tai pienissä ryhmissä (Cook & Vale 2018, 27). Tunnetuin turvallisuuteen liittyvä tehtävä oli moraalipoliisina toimiminen *al-Khansan* prikaatissa, jonka on raportoitu syyllistyneen väkivaltaan muita naisia kohtaan (Human Rights Watch 2016). Kokonaan naisista koostuva prikaati sai sotilas- ja tiedustelukoulutusta ja koostui pääasiassa eurooppalaisista tulijoista (Almohammad & Speckhard 2017, 10). *Al-Khansan* lisäksi terroristijärjestöllä oli useita muita vain naisista koostuvia prikaateja erityisesti toiminnan loppupuolella (ibid., 5) mikä kertoo Isisin asteittaisesta suhtautumisen muuttumisesta naisten mahdollisuuksiin osallistua taistelutehtäviin vuosien 2014 ja 2018 välillä (Cook & Vale 2018, 28).

3.2. Suomalaisen matkustaminen konfliktialueelle

Suomi oli pitkään jihadistisen liikehdinnän marginaalialuetta, jossa terrorismin uhka arvioitiin matalaksi (Malkki & Saarinen 2019, 13). Väkivaltaista jihadismia pidettiin pääasiassa yksilötason ilmiönä (Sisäministeriö 2013, 5). Vaikka Suomi on edelleen jihadistisen liikehdinnän periferiaa, tilanne on 2010-luvulla muuttunut huomattavasti (Malkki & Saarinen 2019, 53). Väkivaltaisesta jihadistisesta toiminnasta kiinnostuneiden määrä on kasvanut ja Suomi koki ensimmäisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen vuonna 2017, jolloin Turussa menehtyi puukotuksessa kaksi henkilöä ja kahdeksan muuta loukkaantui (Sisäministeriö 2018, 8). Terrorismintorjunnan kohdehenkilöiden lukumäärä lähes kaksinkertaistui muutamassa vuodessa ja on pysynyt jo pari vuotta noin 370 henkilössä. Näiden tapahtumien johdosta terrorismin uhka-arvio on Suojelupoliisin luokituksen mukaan säilynyt tasolla kohonnut. (Suojelupoliisi 2018, 28.)

Syyrian ja Irakin konfliktialueelle matkusti Suomesta arvioiden mukaan noin 100 täysi-ikäistä henkilöä (Cook & Vale 2018, 21). Vaikka matkustaneiden lukumäärä ei ole kovin suuri, se on suhteessa väestön määrään kuitenkin merkittävä (Sisäministeriö 2017a, 9). Matkustaneiden määrä on poikkeuksellinen myös siihen nähden, kuinka vaatimatonta jihadistinen liikehdintä on ollut Suomessa 2000-luvulla (Malkki & Saarinen 2019, 109). Useimmat lähtijöistä liittyivät Isisin joukkoihin; joko osallistuakseen taisteluihin tai muulla tavalla tukeakseen järjestöä ja sen toimintaa (Sisäministeriö 2017b, 19). Matkustaminen alkoi jo vuoden 2012 aikana, jolloin kalifaattia ei vielä ollut julistettu (Sisäministeriö 2015, 16) ja hiipui vuoden 2016 jälkeen tai on siitä eteenpäin tapahtunut huomaamattomasti (Sisäministeriö 2018, 24). Kuten Malkki ja Saarinen (2019, 94) tutkimuksessaan jihadistisesta liikehdinnästä Suomessa huomauttavat, on virheellistä ajatella, että kaikki alueelle matkustaneet olisivat toimineet taistelutehtävissä, mutta jatkavat, että tukitehtäviin osallistuminen on omalta osaltaan mahdollistanut järjestön toiminnan. Sisäministeriön (2015, 17) arvion mukaan useat konfliktialueelle matkustaneet tunsivat toisensa sukulaisuuden, ystävyys- tai muiden yhteyksien kautta.

Suomesta on aiemminkin matkustettu taistelualueille, muun muassa Bosniaan, Afganistaniin ja Somaliaan. Jo 1930-luvulla Suomesta matkusti ihmisiä osallistuakseen Espanjan sisällissotaan. Syyrian ja Irakin alueelle suuntautunut matkustaminen eroaa aiemmasta vierastaistelijailemiöstä siten, että se on houkuttellut mukaansa eri etnisyyden edustajia sekä miesten lisäksi myös useita naisia. (Sisäministeriö 2017a, 16.) Aivan kuten muuallakin, myös Suomesta matkusti huomattava määrä naisia Irakin ja Syyrian alueelle osoittaen naisten kasvavasta kiinnostuksesta jihadistista toimintaa kohtaan (Malkki & Saarinen 2019, 83). Konfliktialueelle matkusti yhteensä kaksikymmentä naista, mikä on 20 % kaikista Suomesta matkustajista. Heidän mukanaan

matkustaneista noin 30 lapsesta puolet olivat tyttöjä, joista osa on nyt täysi-ikäisiä. Taistelualueelle matkustaneet naiset eivät muodosta yhtenäistä joukkoa; heidän ikänsä, etnisyys ja siviilisäätö vaihtelevat. Naisten tiedetään olleen verkostoituneita keskenään jo ennen lähtöä Syyriaan ja Irakiin. (Sisäministeriö 2018, 12, 27.) Ainakin osa Syyriaan matkustaneista naisista on toiminut aktiivisesti sosiaalisessa mediassa (Juntunen et al. 2016, 38) ja suomalaisnaisia on esiintynyt myös Isisin propagandalehdissä kuten Dabiqissa ja Rumiyahissa (Sisäministeriö 2018, 27).

3.3. Naisterroristeista tuotetut narratiivit mediassa

Narratiivit kehystävät monimutkaisia tapahtumia tarinoiden ja metaforien avulla, jotta ihmisten olisi helpompi käsitellä laajempia tietokokonaisuuksia. Tapahtumista ei ole koskaan vain yhtä objektiivista totuutta, vaan useita erilaisia tarinoita, joista mikä tahansa voi olla tai siitä voi tulla hallitseva tarina. (Gentry & Sjoberg 2015, 139–140.) Narratiivissa eri tekijät, kuten hahmot, ympäristö, motivaatiot ja tapahtumat ovat kontekstuaalisia eli asiayhteydestä riippuvaisia. Tästä johtuen myös hahmon sukupuoli vaikuttaa narratiivissa esiintyviin motiiveihin, syihin ja arviointiin. (Starzynska & Budziszewska 2018, 288.) Usein media rakentaa sellaisia narratiiveja, jotka pyrkivät säilyttämään perinteisiä sukupuolnormeja länsimaissa (Gentry 2011, 179; Nacos 2005, 436). Poliittisen väkivallan suhteen median luomat ja yleisölle tarjoilemat kuvaukset noudattelevat perinteistä mielikuvaa naisista: naiset ovat joko poliittisen väkivallan uhreja tai sivustaseuraajia, eivät itse väärintekijöitä (Cruise 2016, 38). Kun nainen on osallisena väkivaltaan, se kehystetään epänormaaliksi ja selitystä vaativaksi ilmiöksi (Gardner 2007, 912). Tarkoituksena on selittää pois mahdollisuus, että nainen olisi tehnyt tietoisesti päätöksen poliittiseen väkivaltaan ryhtymisestä (Sjoberg & Gentry 2007, 50).

Medialla on tärkeä rooli narratiivien luomisessa, uudelleen tuottamisessa sekä niiden vahvistamisessa (Martini 2018, 9). Julkisessa diskurssissa esiintyvät naiset nähdään edelleen ensisijaisesti sukupuolensa kautta: on naissotilaita, naispolitiikkoja ja nyt myös naisterroristeja (Sjoberg & Gentry 2007, 9). Kertomukset naisterroristeista määrittelevät millaisina terrorismiin osallistuvat naiset nähdään ja millaisia taas ”normaalit” naiset ovat (Sjoberg & Gentry 2007, 222; Friedman 2008, 851). Nacosin (2005, 437) mukaan media käyttää erilaisia kehystämisen tapoja kohteen sukupuolesta riippuen yksinkertaistaen, priorisoiden ja rakentaen tapahtumien narratiiveja. Kehystämisessä narratiiveja tuotetaan ja uudelleen neuvotellaan diskursiivisten keinojen avulla (Gardner 2007, 911). Media ei useinkaan ota huomioon historiallista kontekstia uutisissa, jotka koskevat naistaistelijoita luoden näin Friedmanin (2008, 850) mukaan virheellisen kehäpäätelmän: jos naistaistelijoita ei ole, jokainen taisteluun osallistuva nainen on uutisen arvoinen.

Naisterroristeja harvoin, jos koskaan esitetään mediassa toimijuutta omaavina yksilöinä (Sjoberg et al. 2011, 4) ja heitä pidetään tungettelijoina tavallisesti miehille varatussa tilassa (Nacos 2005, 435). Monesti miesten tarinat naisten elämästä korvaavat naisten omat äänet (Sjoberg & Gentry 2007, 54). Sjobergin ja Gentryn (2007, 56, 222) mukaan sukupuolittuneilla narratiiveilla ja sukupuoliin liitettyjen stereotyyppien käytöllä on konkreettisia seurauksia kansainvälisessä politiikassa: diskursiiviset keinot tuottavat todellista sukupuolittunutta sortoa, diskursiivinen alistaminen toimii samalla esteenä tämän sorron ratkaisemiselle, jonka lisäksi diskurssit vaikuttavat suoraan sosiaalisiin käytäntöihin. Sukupuolittuneet diskurssit marginalisoivat niin niissä esiintyvät naiset kuin myös kaikki muut naiset ja vaikuttavat naisten asemaan diskursiivisissa ja todellisissa suhteissa. Siten naisterroristeista tuotetut narratiivit, olivat ne sitten kuinka väärä tai alistavia, ovat *todellisia* kansainvälisessä politiikassa.

Terrorismiin osallistuvat naiset esitetään mediassa usein joko feminiinisyytensä kadottaneina pahoina tai väkivaltaan manipuloituina heikkoina naisina (Detraz 2012, 113; Cruise 2016, 35). Oli syynä terrorismiin sitten pakko tai kostonhalu, sen kerrotaan johtuneen miesten vaikutusvallasta naiseen (Friedman 2008, 851). Syitä väkivaltaan etsitään naisten yksityisestä elämästä, aivan kuin naisten siviilisääty tai äitiys olisivat ainoita mahdollisia motivaation lähteitä teoille (Sjoberg & Gentry 2007, 129). Esimerkiksi Venäjän ja Tšetšenian välisessä konfliktissa 2000-luvun alussa terrorismiin osallistuneet naiset kehystettiin mediassa ”mustiksi leskiksi” tai ”zombeiksi” joiden syyt osallistua iskuihin kumpusivat heidän henkilökohtaisesta elämästään. Naiset osallistuivat terrorismiin joko tšetšeenimiesten pakottamina tai toivottomuudesta, joka johtui perheeseen kuuluvien miesten menetyksestä konfliktissa (Stack 2011, 83–84, 89).

Terrorismin tutkimuksen ja feministisen tutkimuksen parissa median luomia narratiiveja naisterroristeista on tarkasteltu erilaisten kehysten kautta (Nacos 2005; Auchter 2012; Sjoberg & Gentry 2007; Martini 2018). Sjobergin ja Gentryn (2007) mukaan poliittiseen väkivaltaan osallistuvat naiset esitetään joko äiti-, hirviö- tai huoranarratiivien puitteissa, jotka pitävät sisällään oletuksia siitä, mikä on sopivaa käytöstä naisille. Äitinarratiivi kuvaa naisten väkivaltaa tarpeena kuulua miehille, hoitaa miehiä ja olla lojaali miehille; hirviönarratiivi hävittää naisten toiminnasta rationaalisen käytöksen, ideologisen motivaation ja syyllisyyden selittäen naiset järjettöminä sekä feminiinisyytensä, naiseutensa ja ihmisyytensä menettäneinä, kun taas huoranarratiivi esittää väkivallan naisten seksuaalisuudesta kumpuavana. Koska ”oikeat” naiset ovat rauhallisia, viattomia ja hyveellisiä, väkivaltaiset naiset ovat ristiriidassa vallitsevan narratiivin kanssa. (Sjoberg & Gentry 2015, 12, 51.) Äiti-, hirviö- ja huoranarratiivien tavoitteena on toiseuttaa väkivaltaan osallistuvat naiset sillä heidän halunsa osallistua poliittiseen väkivaltaan rikkoo sukupuolinormeja.

Naisten toiseuttaminen ja eristäminen tapahtuu sukupuolittuneella tavalla esittäen väkivaltaan osallistuvat naiset poikkeuksellisina nimenomaan virheellisen feminiinisyyden johdosta. (Sjoberg & Gentry 2007, 13; Detraz 2012, 118.) Näiden narratiivien kertojat ja kuulijat tekevät biologisesti deterministisiä oletuksia naisten kyvyistä peittäen alleen normaalit arviot naisten vastuusta toiminnastaan sekä hienosyisemmän ymmärryksen henkilökohtaisesta päätöksenteosta (Gentry & Sjoberg 2015, 12).

Isisin houkutellessa tuhansittain seuraajia länsimaista huomio kiinnittyi aluksi taisteluihin osallistuviin miehiin ja naiset nähtiin vain maahanmuuttajina ja siten vähemmän tärkeinä kansainvälistä turvallisuutta ajatellen (Cook & Vale 2018, 8, 13). Vuoteen 2015 mennessä naisten ja tyttöjen siirtyminen kalifaatin alueelle herätti median huomion ja nousi suosituksi uutisten aiheeksi (Huey & Witmer 2016, 1). Lähtevien naisten suuri osuus huolestutti myös eri maiden turvallisuusviranomaisia sekä länsimaista yhteiskuntaa yleisesti (Peresin & Cervone 2015, 499). Sjoberg (2017, 298) kutsuukin ilmiötä hypernäkyvyydeksi (*hypervisibility*), jonka kautta Isisin joukkoihin liittyneet naiset ovat olleet poikkeavan mielenkiinnon kohteena. Siten hypernäkyvyys toimii näkymättömyyden vastakohtana johtaen samaan lopputulokseen: kohteen vääristämiseen ja vääristymiseen. Jihadiin osallistuvien naisten voidaan sanoa haastavan sukupuolittuneita ja orientalistisia diskursseja kieltäytymällä olemasta pelastettavia uhreja ja liittymällä mukaan naisten sortajiksi miellettyihin ryhmittymiin (Martini 2018, 6). Toiminnallaan naiset haastavat oletettua kuvaa naisista passiivisina alistujina, jotka länsimaiden pitäisi pelastaa (Ali 2012, 145). Heidän tekonsa nähdään petoksena niin naissukupuolta kuin myös länsimaista yhteiskuntaa kohtaan (Martini 2018, 7).

Tästä johtuen Isisin joukkoon lähteneet länsimaalaiset naiset esitetään mediassa usein perinteisten stereotyyppien kautta sivuuttaen heidän omat motiivinsa lähdele; heidät nähdään joko rikkinäisinä tai pakotettuina toimimaan (Cruise 2016, 41; Martini 2018, 3). Monesti lähtijät leimataan nuoriksi ”fanitytöiksi” jotka karkaavat idoliensa perään (Huey & Witmer 2016, 2) tai ”jihad-vaimoiksi” (*Jihadi Brides*), hämärtäen keskustelusta pois oleellisia eroja naisten motiiveissa (Martini 2018, 14). Isisin hallitsemalle alueelle lähteneet naiset eivät median mukaan liittyneet osaksi järjestöä sen radikaalin politiikan vuoksi, vaan manipulaation seurauksena. Tarinat painottivat, kuinka pahat miehet huiputtivat naiset mukaan yhdistämällä romantiikkaa, uskonnollisia kirjoituksia sekä sopivaksi katsottua feminiinisyyttä houkuttelevaksi kokonaisuudeksi, joka vetosi erityisesti naisiin. (Sjoberg 2017, 302.) Näin jihadiin osallistuvien naisten oma toimijuus selitettiin pois ja toiminnan syiksi haettiin erityisiä sukupuolesta johtuvia perusteita (Gentry & Sjoberg 2015, 4–6).

4. TUTKIMUSASETELMA

4.1. *Tutkimuskysymykset*

Isis menetti viimeiset hallitsemansa alueet maaliskuussa 2019 jättäen tuhansittain ulkomaalaisia ja paikallisia miehiä, naisia ja lapsia Syyrian ja Irakin alueelle. Al-Holin leirillä on arviolta 4000 ulkomaalaista Isisiin liittynyttä naista sekä 8000 alaikäistä, joista monet ovat syntyneet kalifaatissa. (Cook & Vale 2019, 30–33, 48.) Leirillä on myös 11 suomalaista naista ja heidän 33 alaikäistä lastaan (Kuronen 2019). Irakin ja Syyrian alueella säilössä olevat naiset ovat luoneet hankalan ongelman niin valtioille kuin kansainväliselle yhteisölle. Tutkielma tarkastelee tätä kansainvälistä ilmiötä Suomen näkökulmasta. Tutkielman tavoitteena on selvittää terroristijärjestö Isisin joukkoihin lähteneistä suomalaisista naisista tuotettuja narratiiveja Suomen mediassa. Tutkielman tutkimuskysymykset ovat: millaisia narratiiveja Suomen media muodostaa al-Holin leirin naisista sekä millaisin diskursiivisin menetelmin näitä narratiiveja tuotetaan?

Aiemman tutkimuksen perusteella voidaan olettaa, että Isisin joukkoon lähteneistä naisista on useampi narratiivi, jotka kilpailevat keskenään yleisön huomiosta ja hallinnasta. Kuten aiemmin on mainittu, tapahtumilla on harvoin vain yhtä objektiivista totuutta. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena on erotella lehtiartikkeleista narratiiveja, jotka kehystävät kyseistä monimutkaista ilmiötä suomalaisessa mediassa. Tavoitteena on nimittää kyseiset narratiivit ja muodostaa käsitys niiden sisällöstä. Toinen tutkimuskysymys pyrkii nostamaan esiin niitä diskursiivisia menetelmiä, joiden avulla nämä narratiivit tuotetaan. Samalla on mahdollista tarkastella, kuinka diskursiivisten menetelmien käytöllä voidaan perustella poliittisia toimenpiteitä koskien al-Holin leirillä olevia naisia.

4.2. *Kriittinen diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä*

Diskurssi voidaan ymmärtää sekä sosiaalisena konstruktiona että sosiaalisuuden rakentajana. Diskurssi on riippuvainen sosiaalisesta, poliittisesta ja historiallisesta kontekstista, mutta se myös muokkaa sitä tapaa, miten todellisuus ymmärretään (Martini 2018, 4). Diskurssilla on kyky konstruoida maailmaa, mutta ei millä tavoin tahansa. Sosiaalisella konstruktiolla on nimittäin rajoitteensa, kuten valtasuhteet, joiden puitteissa tietyt muutokset ovat mahdollisia ja toiset taas ei (Fairclough 2010, 5). Siten erilaiset diskurssit kilpailevat hierarkkisessa järjestelmässä omasta valta-asemastaan (Sjoberg & Gentry 2007, 56). Diskurssit mahdollistavat puhumisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja toimimisen merkityksellisellä tavalla. Ne ovat alati muuttuvia mahdollisuuksia, jotka ajattelu- ja järjestyksen seurauksena voivat toteutua ja sitä kautta uudelleen tuottaa ja muuttaa diskurssia. (Ó Tuahail & Agnew 1992, 192–193.) Diskursseja voidaankin

operationalisoida: ne voivat säätää uusia tapoja käyttäytyä ja olla vuorovaikutuksessa sekä ne voivat tuottaa uusia identiteettejä (Fairclough & Fairclough 2012, 84).

Kriittinen diskurssianalyysi kehittyi 1980-luvun lopulla (Blommaert & Bulcaen 2000, 447) ja sen tarkoituksena on analysoida niin vaikeaselkoisia kuin selkeitä hallinnan, syrjinnän, vallan ja kontrollin rakenteellisia suhteita, jotka ilmenevät kielessä (Wodak 1995, 204). Kriittinen diskurssianalyysi näkee diskurssin vaikeaselkoisena vallan objektina, joka tulee tehdä näkyväksi ja läpinäkyväksi (Blommaert & Bulcaen 2000, 448). Sen kriittisyyden lähteenä on analyysin normatiivinen ja selittävä luonne (Fairclough & Fairclough 2012, 79). Siksi analyysin pyrkimyksenä on paljastaa keinot, joilla sosiaalinen rakenne vaikuttaa diskurssin malleihin, suhteisiin ja kaavoihin (Blommaert & Bulcaen 2000, 449). Erityisesti se kohdistaa huomionsa eliitin valta-asemaan, joka valtansa avulla tuottaa sosiaalista eriarvoisuutta (van Dijk 1993, 249). Analyysi keskittyy voimasuhteiden vaikutusten ja eriarvoisuuden diskursiivisiin puoliin ja sen tavoitteena on tuottaa selityksiä vääryyksien syille sekä tietoa, kuinka niitä olisi mahdollista korjata (Fairclough 2010, 8). Siksi kritiikki on keskittynyt vahvasti manipulaation ja ideologian ympärille, joiden tehtävänä on muokata diskurssia haluttuun suuntaan ja säilyttää vallitsevia käytänteitä (Fairclough & Fairclough 2012, 95–100). Analyysin tarkoituksena onkin ”voimaannuttaa voimattomia, antaa ääni äänettömille ja paljastaa vallan väärinkäytöt” (Blommaert & Bulcaen 2000, 449). Kriittistä diskurssianalyysia tehdessä tutkija tiedostaa tuottavansa myös itse diskurssia, jonka voima ja ensisijaisuus kritiikin kohteeseen nähden tulisi kummuta sen hyvin perustelluista selityksistä. Analyysin tuottamien selitysten voima ilmenee sen kyvyssä edistää muutosta diskurssin ja muiden objektien välisissä suhteissa. (Fairclough 2010, 9).

Kriittisellä diskurssianalyysilla on Fairclough'n (2010, 3–4) mukaan kolme ominaisuutta: se on relationaalinen, dialektinen ja monitieteinen. Relationaalisuus kumpuaa fokuksesta sosiaalisiin suhteisiin, jotka ovat erittäin monitahoisia. Diskurssi on itsessään monimutkainen sarja erilaisia suhteita niin ihmisten välillä (esimerkiksi puhe ja kirjoitus), viestinnän välillä (keskustelut ja lehtiartikkelit) kuin myös diskursiivisten objektien (kuten kielet ja diskurssit) välillä. Diskurssit muodostavat suhteita myös fyysisen maailman ”objektien” kuten henkilöiden, voimasuhteiden ja instituutioiden kanssa ja siten diskurssien relationaalisuus on niin ulkoista kuin sisäistä. Diskurssilla ei ole itsenäistä olemusta, joka olisi mahdollista määritellä erikseen vaan se on aina ymmärrettävissä niiden suhteiden kautta, jotka rakentavat ihmisten sosiaalista elämää ja sen merkityksiä. Nämä suhteet ovat dialektisia siinä mielessä, että suhteiden väliset objektit eroavat toisistaan, mutta eivät sulje toisiaan kuitenkaan pois. Esimerkiksi ”diskurssi” ja ”valta” ovat sosiaalisen prosessin eri elementtejä, mutta silti vahvasti toisiinsa limittyneitä. Valtaa ilmennetään

diskursiivisesti, mutta valta ei ole vain diskurssia, se voi olla myös väkivaltaa tai fyysistä voimaa. Siten kriittinen diskurssianalyysi on diskurssin ja objektien dialektisten suhteiden analysointia. Ja koska tällaisten suhteiden analysointi ei toimi perinteisten oppiainerajojen puitteissa, tapahtuu analyysi monitieteisesti erilaisten oppiaineiden parissa.

Tästä johtuen kriittinen diskurssianalyysi on moninainen analyysikeino, joka on lainannut useita käsitteitä ja kategorioita muista diskursiivisista menetelmistä (Blommaert & Bulcaen 2000, 450). Erilaisten teorioiden ja viitekehysten käyttö osana kriittistä diskurssianalyysia mahdollistaa muutoksen käsitteiden, kategorioiden ja suhteiden välillä. Siksi kuvaukset, teoriat, metodit ja empiirinen työ tulee valita sen mukaan, mitkä ovat tutkimuksen kannalta relevantteja ja tukevat kriittisen diskurssianalyysin tavoitteita (van Dijk 1993, 252). Vaikka kriittinen diskurssianalyysi on metodologiana hyvin laaja ja väljä, se ei kuitenkaan ole mitä tahansa diskursseihin liittyvää analyysia. Fairclough (2010, 10–11) määrittelee kriittisen diskurssianalyysin elementeiksi seuraavat tekijät: (1) se on systemaattisesti toteutettu oppiaineiden välistä analyysia diskurssin ja muiden sosiaalisen prosessin elementtien välisistä suhteista, (2) se sisältää tekstin systemaattista analyysia ja (3) se ei ole vain kuvailevaa vaan myös normatiivista analyysia. Sen ytimenä toimii yksityiskohtainen kuvaus, selitys ja kritiikki hallitsevien diskurssien tavoista vaikuttaa sosiaalisesti jaettuun tietoon, asenteisiin ja ideologioihin. Kriittisen diskurssianalyysin avulla voidaan pureutua kielen käytön ja tuotetun narratiivin väliin ja tarkastella kuinka diskursiivisten menetelmien avulla tuotetaan vallan väärinkäyttöä, epäoikeudenmukaisuutta ja epätasa-arvoa. (van Dijk 1993, 259, 252).

4.3. Tutkielman aineisto ja analyysin toteutus

Tutkielma keskittyy tarkastelemaan al-Holin leirillä olevista naisista tuotettuja narratiiveja sanomalehtimediassa. Tutkielman aineisto koostuu Helsingin Sanomien lehtiartikkeleista, jotka käsittelevät al-Holin leirillä olevia Isisiin liittyneitä suomalaisia naisia. Helsingin Sanomat on luetuin suomalainen sanomalehti, joka tavoitti painettuna ja digiversiona yli 1,7 miljoonaa lukijaa viikossa vuonna 2018 (Media Audit Finland 2018). Uutisointi takaisin länsimaihin haluavista naisista alkoi Helsingin Sanomissa 14.2.2019 brittiläisen Shamima Begumin tapauksesta (Onali & Paakkanen 2019). Pian selvisi, että myös suomalaisia naisia ja heidän lapsiaan oli al-Holin leirillä (Myllyniemi 2019). Toukokuussa 2019 Yle kertoi, että al-Holin leirillä on yhteensä 11 suomalaista naista ja heidän 33 lasta (Kuronen 2019). Uutisointi suomalaisista naisista al-Holin leirillä oli vilkkainta touko- ja kesäkuussa ja lokakuuhun tultaessa uutisointi aiheesta oli vähentynyt jo huomattavasti. Tutkielman aineiston otos sisältää uutisia Isisiin liittyneistä suomalaisista naisista vuoden 2019 helmikuun puolivälistä syyskuun loppuun käsittäen yhteensä 8 kuukautta uutisointia

aiheesta. Aineistoon on valittu artikkelit Helsingin sanomien internetsivuilla julkaistavista uutisista hakutoiminnon avulla. Hakusanalla ”Isis” löytyi aluksi noin 60 erilaista uutista, artikkelia ja mielipidekirjoitusta, jotka käsittelivät Isisiin liittyneitä naisia ja heidän lapsiaan. Tarkempi rajaus tapahtui harkinnan varaisesti uutisia läpikäymällä, jolloin esivalituista artikkeleista valikoitui lopulliseksi otokseksi 23 uutista, jotka käsittelivät nimenomaan suomalaisia al-Holin leirillä olevia naisia.

Aineiston analysoiminen alkoi tekstien lajittelulla selkeiksi teemoiksi, joista oli mahdollista nähdä narratiivien rakentuminen. Lajittelussa ohjaavina kysymyksinä olivat: kuinka naiset esitetään uutisissa, millä tavoin heidän lähtönsä konfliktialueelle on selitetty sekä millaisena heidän tilanteensa näyttäytyy nyt? Narratiivien hahmottelun jälkeen aineistoa oli mahdollista tarkastella kriittisesti sen suhteen, kuinka paljon narratiivit noudattelevat kansainvälisen politiikan stereotyyppioita ja dikotomioita sekä millaisia toimijuuksia naisille muodostuu narratiivien sisällä. Teksteistä oli tärkeää myös tunnistaa, kenen toimesta narratiiveja rakennettiin ja ylläpidettiin. Mahdollisuus tulla kuulluksi ja referoiduksi antaa toimijoille valtaa tuottaa yhteisesti ymmärrettyä ja jaettua tietoa todellisuudesta. Siten on tärkeää tarkastella esimerkiksi sitä, saavatko naiset itse äänensä kuuluviin vai keskustelevatko muut, usein päättäviin asemiin kuuluvat henkilöt, naisten tilanteesta. Narratiivien hahmottamisen jälkeen oli mahdollista syventyä siihen, millaisin diskursiivisten keinoin al-Holin naisista luotuja narratiiveja tuotettiin. Diskursseihin perehtymisen tarkoituksena oli selvittää, sisältyykö kielen käyttöön hallinnan tai syrjinnän suhteita, jotka tuottavat al-Holin naisia kohtaan sosiaalista eriarvoisuutta (van Dijk 1993, 249). Analyysin vallan väärinkäytöksen paljastamiseen tähtäävä tutkimusote noudattelee kriittisen terrorismin tutkimuksen ihmiskeskeistä turvallisuuskäsitystä ja sen emansipatorista luonnetta.

5. PYYKINPESIJÖITÄ VAI POMMILIIVIEN OMPELIJOITA?

5.1. Suomalaisen median luomat narratiivit al-Holin naisista

Tutkielman tarkoituksena on selvittää, millaisia narratiiveja Suomen media muodostaa al-Holin leirin suomalaisista naisista ja millaisin diskursiivisten menetelmien avulla näitä narratiiveja tuotetaan. Jos naiset ovat aiemmin sijoitettu yksityiseen tilaan, kauas poliittisten toimien näyttämöltä, Isisin tapauksessa tilanne on muuttunut päinvastaiseksi. Sjöbergin (2018, 298) kuvaama hypernäkyvyys on nostanut al-Holin leirillä olevat naiset median ykkösaiheeksi. Enää ei tarvitse kysyä missä naiset ovat, sillä Isisiin liittyneet naiset ovat uutisten etusivulla. Tavat, joilla naiset esitetään ja kuinka naisista keskustellaan osoittavat, kuinka sukupuoleen sidotut oletukset ja odotukset vaikuttavat edelleen sekä kansainväliseen politiikkaan että naisten elämään.

Kriittisen terrorismin tutkimukseen ja feministiseen viitekehykseen sovitettuna Suomen median ylläpitämät ja vahvistamat narratiivit al-Holin naisista heijastelevat kansainvälisen politiikan yksityinen/julkinen-jaon ongelmallisuutta. Al-Holin leirillä olevien naisten henkilökohtaisiksi mielletyt valinnat ovat vaikuttaneet suoraan kansainväliseen politiikkaan. Tämä ilmentää Enloen (2014, 327) huomiota siitä, että ”henkilökohtainen on poliittista”, joka voidaan kääntää myös muotoon ”poliittinen on henkilökohtaista”. Siten naisista luodut narratiivit vaikuttavat yleisön mielikuvien lisäksi valtioiden ja muiden kansainvälisten toimijoiden politiikkaan ja sitä kautta myös naisiin (Detraz 2012, 111). Ei ole yhdentekevää mikä narratiivi onnistuu hallitsemaan mediaa, koska sillä on suorat vaikutukset al-Holin leirillä olevien naisten elämään.

Aineistosta nousi esiin kaksi vahvaa ja toisistaan poikkeavaa narratiivia. Narratiivit toimivat toistensa vastakohtina asettaen vastakkain valtion ja yksittäisen kansalaisen turvallisuuden. Tämän suhteen narratiivien voidaan ajatella edustavan perinteisen ja kriittisen terrorismin tutkimuksen kahta suuntausta. Ensimmäinen narratiivi esittää naiset uhkana kansalliselle turvallisuudelle, joka muodostuu naisten kantamasta potentiaalisesta uhkasta Suomen valtiota kohtaan. Toinen narratiivi luo kuvaa naisista uhreina; heidän tilanteensa on ulkoisista syistä johtuvaa, ei omien aktiivisten toimiensa tulosta. Molemmat narratiivit rakentuvat useammasta diskurssista, jotka kilpailevat keskenään yleisön huomiosta ja hallinnasta. Uhkanarratiivi rakentuu oikeudenmukaisuuden, väkivallan mahdollisuuden sekä toiseuden diskurssien varaan. Uhrinarratiivi puolestaan koostuu seuraajat-, vangit- ja hylätyt äidit -diskursseista. Molempia narratiiveja tuottaa joukko uskottavia asiantuntijoita, jotka lisäävät narratiivien painoarvoa julkisessa keskustelussa ja poliittisessa päätöksenteossa.

5.2. Uhkanarratiivi: ”Ei sympatiaa vapaaehtoisesti lähteneille”

Uhkanarratiivi noudattelee perinteistä valtiokeskeistä turvallisuuskäsitystä, jossa al-Holin leirillä olevien suomalaisten naisten nähdään uhkaavan kansallista turvallisuutta. Narratiivin ensisijainen funktio on säilyttää valtion hegemonia terrorismiin liittyvässä turvallisuuskeskustelussa. Uhkanarratiivi korostaa voimakkaasti toimijoiden vastuuta omista toimistaan niin poliittisella kuin oikeudellisella tasolla. Narratiivin mukaan naiset tekivät tietoisin valinnan liittyessään terroristijärjestöön ja saavat nyt kärsiä seurauksista. Asioiden ja tapahtumien määrittely terrorismiksi onkin poliittinen teko, jolla pyritään ohjaamaan resursseja haluttuun suuntaan (Detraz 2012, 1). Tunnustaessaan naisten toimijuuden narratiivi kääntää sen naisia vastaan: terroristiksi leimaaminen hävittää naisilta muut identiteetit ja esittää heidät vain väkivallan tekijöinä (Toros & Gunning 2009, 97). Siten uhkanarratiivi oikeuttaa myös sellaisia poliittisia toimia, jotka ovat ristiriidassa kansalaisten oikeuksien kanssa (Jackson 2009, 79) kuten tässä tapauksessa pohdinta

naisten jättämisestä alueelle. Uhkanarratiivin tuottamisessa nojataan perinteisen terrorismin tutkimuksen oletuksiin, joiden mukaan terrorismi olisi mahdollista määritellä yksiselitteiseksi tietämisen kohteeksi ja johon olisi mahdollista vastata tietäntyyppisellä menetelmällä.

Uhkanarratiivi rakentuu kolmen erillisen diskurssin varaan. Näistä diskursseista selkeästi vahvin ja eniten mediassa tuotettu kuvaa naisia turvallisuusuhkana ja toimii siten mahdollisen väkivallan diskurssina. Kaksi muuta uhkanarratiivia synnyttävää puhetapaa ovat oikeudenmukaisuuden diskurssi sekä toiseuden diskurssi. Uhkanarratiivia tuottavat mediassa turvallisuuselinten edustajat, terrorismin tutkijat sekä nykyisessä oppositiossa olevien puolueiden edustajat. Myös tasavallan presidentti on ilmaissut, ettei konfliktialueella oleskelevat naiset ole voineet välttyä Isisin terroristisilta päämääriltä, mikä lisää kyseisen narratiivin painoarvoa (HS 4.7.2019).

Mahdollisen väkivallan diskurssi korostaa, että al-Holin naisia koskevien ratkaisujen tulee olla linjassa valtion turvallisuuden kanssa. Turvallisuuspolitiikan huomioonottaminen vaatii tarkkaa harkintaa sen suhteen, voidaanko konfliktialueella olevia suomalaisia naisia auttaa Suomeen paluussa. Uutisissa todetaan, ettei naisten toimista konfliktialueella ole tietoa eikä turvallisuusviranomaiset ole haastatelleet naisia heidän teoistaan tai aatemaailmasta (HS 20.6.2019). Mahdollisen väkivallan diskurssi pohjaakin uhkakuvansa suomalaisten naisten aiemmille toimille sekä tulevaisuuden arvioille. Diskurssi painottaa, että naisten tapa toimia jihadin eteen on yhtä merkittävä kuin miesten operatiiviset tehtävät eikä naisten merkitystä sovi aliarvioida (HS 16.6.2019). Puhetapa korostaa naisten tukitoimien merkitystä Isisin alueella ja nostaa esille heidän ennen alueelle matkustamista solmimia verkostoja sekä niiden mahdollisia laajentumisia alueella olemisen aikana. Pelkona on, että verkostojen avulla palaajat toimivat yhteyshenkilöinä, aatteen levittäjinä tai terrori-iskujen järjestäjinä (HS 31.8.2019). Naisten pitäminen turvallisuusuhkana ei ole vailla pohjaa. Vuosien 2017 ja 2018 vaihteessa Isis julisti, että jihad vihollisia vastaan on mahdollista myös naisille ja rohkaisi naisia tarttumaan aseisiin (Winter & Margolin 2017, 24). Isisiin liittyneet ja järjestöstä inspiroituneet naiset ovatkin onnistuneet suunnittelemaan ja toteuttamaan useita iskuja maailmanlaajuisesti toimien yksinään, osana perhettä tai naisista koostuvia soluja. Naisia on Isisin innoittamana ollut osallisena terroristi-iskuissa muun muassa Kaliforniassa, Mombasassa, Indonesiassa, Marokossa, Pariisissa, Irakissa ja Turkissa. (Cook & Vale 2018, 5, 54–55.) Keskittyessään paluun aiheuttamaan turvallisuusuhkaan diskurssi ei kuitenkaan ota huomioon, kuinka naisten jättäminen al-Holin leirin vaikeisiin olosuhteisiin saattaa vaikuttaa heidän radikalisoitumiseensa paikan päällä.

Oikeudenmukaisuuden diskurssin tarkoituksena on nostaa esille rankaisemattomuuden vaaran, joka uhkaa, jos naiset avustetaan takaisin Suomeen. Diskurssissa korostetaan, ettei ketään aiemmista palaajista ole kyetty tuomitsemaan oikeudessa (HS 24.5.2019; HS 31.8.2019). Lainsäädännön hidas ja reaktiivinen kehittyminen ei ole pysynyt ilmiön perässä: matkustaminen tai matkustamisen yritys terrorismirikoksen tekemistä varten sekä matkustamisen rahoittaminen tulivat Suomessa rangaistaviksi teoiksi vasta vuoden 2016 lopussa, joten ne eivät koske nykyisiä alueelta mahdollisesti palaavia naisia (Sisäministeriö 2017a, 17). Diskurssi nostaa esille esimerkkejä palaajista, jotka ovat saaneet jatkaa normaalia elämää, vaikkakin Suojelupoliisin tarkkailussa. Kantasuomalainen nainen, jonka vaikutuspiirissä olleita naisia on tällä hetkellä al-Holin leirillä, elää pääkaupunkiseudulla ja osallistuu edelleen paikallisen muslimiyhteisön toimintaan (HS 25.6.2019). Diskurssi myös ottaa esille Isisin uhrien näkökulman, joista suurin osa on paikallisia asukkaita Syyriassa ja Irakissa. Jos Isisin jäsenet saavat rauhassa palata takaisin kotimaihinsa missä he suurella todennäköisyydellä välttävät tuomiot, millaista oikeutta se on paikallisia uhreja kohtaan (HS 20.6.2019)?

Toiseuden diskurssi vahvistaa orientalistista kuvaa jihadismista ja Isisistä absoluuttisena pahana. Järjestöä kuvataan ”barbaarisena” ja ”murhanhimoisena kulttina”, joka islamistisen uskonnon kaapuun naamioituneena alisti jopa 8 miljoonaa ihmistä Syyrian ja Irakin alueella hirmuhallintonsa alle (HS 25.6.2019). Orientalismi olettaa, että länsimaiset naiset haluavat pysyä lännessä, jolloin Isisin joukkoihin lähteneitä naisia pidetään sukupuolensa ja kulttuurinsa pettäjinä. Naisten liittyessä osaksi tätä väkivaltaista järjestöä he paljastavat oman hirviömäisyytensä (Sjoberg & Gentry 2007, 37). Erään suomalaisen naisen taustaa käsittelevässä artikkelissa naisen kerrotaan jättäneen kolme lastaan Suomeen (HS 31.8.2019). Nainen ei katunut lähtöään sillä ”usko meni perheen edelle”. Toiseuden diskurssin tarkoituksena on korostaa, kuinka Isisin joukkoihin lähteneet naiset eroavat ”normaaleista” naisista ja heille sopivasta käytöksestä. Kukaan ”normaali” äiti ei jättäisi lapsiaan. Diskurssi vahvistaa toispuoleista kuvaa islamista irrationaalisena ja vaarallisena toisena. Diskurssiin kietoutuu vahvasti myös keskustelu lasten viemisestä konfliktialueelle, mikä todistaa naisten epäonnistumisen äiteinä. Naiset ovat mahdollisesti syyllistyneet kaltoinkohteluun ja lasten oikeuksien rikkomiseen, jos lapsia on käytetty taistelijoina, heitä on altistettu väkivallalle tai heidät on naitettu alaikäisinä (HS 25.6.2019). Tiedossa on ainakin yksi tapaus, jossa suomalaisen naisen 13-vuotias tytär on mennyt Isisin alueella naimisiin (HS 24.5.2019).

5.3. Uhrinarratiivi: ”Naiset olivat kodin vankeja”

Uhrinarratiivi nojaa voimakkaasti naisten perinteiseen rooliin kansainvälisessä politiikassa. Se sijoittaa al-Holin leirillä olevat suomalaiset naiset kansainvälisen politiikan yksityiseen piiriin

riisuen samalla heidän toimien mahdolliset poliittiset merkitykset. Suomalaisten naisten nykyinen tilanne ei narratiivin mukaan johdu heidän ideologiastansa ja sen puitteissa tehdyistä valinnoista vaan henkilökohtaisen elämän tapahtumista. Narratiivi noudatteleekin median yleistä tapaa, jonka pyrkimyksenä on säilyttää perinteiset sukupuolinormit julkisessa keskustelussa. Siten uhrinarratiivi onnistuu häivyttämään naisten poliittisen vastuun omista teoistaan ja samalla myös naisten toimijuuden. Isisiin liittyneet suomalaiset naiset kuvataan hyväuskoisina seuraajina, jotka olosuhteiden pakosta ja kärsimysten kautta ovat päätyneet al-Holin leirille lastensa kanssa.

Tarinat Isisin houkuttelemista naisista vahvistavat näkemystä naisista uhreina, joita pahat miehet houkuttelivat jättämään sivilisaation ja valitsemaan barbarian (Sjoberg 2017, 302). Uhrinarratiivi vahvistaa myös tarinaa naisten ja miesten erilaisista syistä osallistua terrorismiin (Sjoberg & Gentry 2007, 136). Naisten näkeminen vähemmän kykenevinä johtaa heidän käsittämiseensä kyvyttöminä ja vaarattomina (Gentry & Sjoberg 2015, 144). Tämä vuorostaan voi edistää paradoksaalisesti naisten mahdollisuutta suorittaa onnistunut terroristi-isku, sillä häntä ei osata ajatella turvallisuusuhkana (Nacos 2005, 446.) McManus (2013, 80) huomauttaakin, että naisten uhriaseman korostaminen saa lukijan tuntemaan sympatiaa terroristia kohtaan. Miksi tähän pyritään mediassa naisten tapauksessa?

Uhri-narratiivi muodostuu Suomen mediassa kolmen erilaisen diskurssin avulla, joissa naiset kehystetään joko seuraajiksi, vangeiksi tai hylätyiksi äideiksi. Uhrinarratiivia tuottavat monet toimijat: oikeustieteilijät, avustusjärjestöt (muun muassa Punainen Risti, Amnesty ja UNICEF), toimittajat, tavalliset kansalaiset julkaistuissa mielipiteissään sekä leirillä olevien naisten omaiset. Myös al-Holin leirillä olevat suomalaiset naiset osallistuvat tämän narratiivin rakentamiseen suomalaisessa mediassa. Haastatteluissa naiset ovat painottaneet toimineensa vain lasten ja kodin hoitajina, seuranneensa miehiään konfliktialueelle halunaan pitää perhe koossa ja uskoessaan muuttavansa asumaan normaaliin islamilaiseen valtioon sharia-lain alaisuuteen.

Ensimmäinen uhrinarratiivia tuottava seuraajat-diskurssi rakentaa kuvaa suomalaisten naisten päätyemisestä Isisin joukkoihin. Sen mukaan suomalaiset naiset lähtivät Syyrian ja Irakin konfliktialueelle joko seuratessaan miehiään tai houkuttelun tuloksena. Naisten taustoja käsittelevissä artikkeleissa (HS 14.4.2019; HS 24.5.2019; HS 31.8.2019) kuvataan, kuinka kantasuomalaiset ”tavalliset” naiset lähtivät muslimimiesten mukana konfliktialueelle. Samalla kun naisten miehet taistelivat, osallistuivat sotaan tai olivat Isis-terroristeja, naisten osaksi jäi vain passiivisen seuraajan rooli, joka ”kulki miehen perässä” lasten kanssa. Diskurssin mukaan miehet

valitsivat itse väkivallan, kun taas naiset tulivat mukaan joko henkisesti tai fyysisesti pakotettuina (Gentry & Sjoberg 2015, 115).

Toisen uhrinarratiivia tuottavan diskurssin mukaan naisista tuli Isisin vankeja (HS 16.6.2019). Naisten omaiset painottavat naisten tulleen houkutelluiksi Isisin piiriin väärin perustein esimerkiksi radikalisoituneiden ystävien kautta (HS 24.5.2019; HS 31.8.2019; HS 4.7.2019). Naiset eivät tienneet ”millainen totalitaristinen järjestelmä” heitä odotti kohteessa. Jokaisen naisen piti kuulua jollekin miehelle ja suomalaisten naisten kerrottiin menneen naimisiin useita kertoja: naiset ”saivat” uuden miehen tai nainen ”otettiin” vaimoksi. Puhetapa korosti naisten kyvyttömyyttä vaikuttaa omaan elämäänsä, jolloin heidän olemistaan Isisin riveissä ei voida tulkita vapaaehtoiseksi tai poliittiseksi toiminnaksi (Gentry & Sjoberg 2015, 116). Kyseinen puhetapa noudattelee Sjobergin ja Gentryn (2007, 49) tunnistamaa huoranarratiivia, joka näkee naisen miehen omaisuutena ja halujen välikappaleena. Sekä seuraaja- että vankidiskurssit pohjautuvat myös orientalistisille käsityksille Islamista ja muslimeista. Isisin kulttuurillisen ja uskonnollisen takapajuisuuden esittämisellä naisten oma päätäntävalta korvataan muslimimiesten kaikenkattavalla vallalla, joka alistaa ja hallitsee naisia ja heidän toimiaan. (Gentry 2011, 178–180.) Erään uutisen mukaan esimerkiksi yhden suomalaisen naisen mies otti hänestä eron jo Suomessa avioituakseen toisen naisen kanssa ennen kaikkien kolmen matkustamista konfliktialueelle (HS 24.5.2019). Naiset myös suljettiin kotiin tiukkojen islamilaisten tulkintojen piiriin eikä ulkona liikkuminen ollut mahdollista ilman miespuolista perheenjäsentä.

Kolmas uhrinarratiivia tuottava diskurssi keskittyy naisten hylkäämiseen al-Holin leirille. Kyseinen diskurssi nojaa vahvasti naisten rooliin pienten lasten äiteinä. Päättyessään perinteisiin äidin ja vaimon rooleihin, Isisiin liittyneestä naisesta tulee samaan aikaan sekä paha että hyvä nainen (Martini 2018,8). Äitiyden korostaminen Gentryn ja Sjobergin (2015, 73–74) mukaan kesyttää naisten vaarallisuuden eikä sen väkivallattomuus haasta perinteistä käsitystä naisten feminiinisyydestä. Äidin roolissa nainen sijoittuu yksityiseen tilaan, jolloin perinteisen näkemyksen mukaan naista ei nähdä terroristina eikä siten myöskään turvallisuusuhkana. Lapsestaan huolestunut äiti toimii sukupuolinormien mukaisesti, eikä siten uhkaa kansainvälisen politiikan ideaaleja. Kyseinen diskurssi tuottaa kuvaa epätoivoisesta tilanteesta, jossa Suomi on turvallisuuteen vedoten hylännyt lapset äiteineen vaaralliselle ”vankileirille”. Al-Holin leirin oloja kuvataan ”viheliäisiksi” ja lasten terveydentilaa heikoksi sairastelujen vuoksi. Hylätyt äidit-diskurssissa al-Holin leirillä olevat naiset todistavat oman naiseutensa ja kunnollisuutensa lastensa kautta. Diskurssin kantavaksi teemaksi nousee oikeusvaltioperiaatteiden kunnioittaminen turvallisuuden kustannuksella (HS

26.6.2019). Puhetapa korostaa lasten oikeuksien ensisijaisuutta, jolloin lasten evakuoiminen vaatii myös äitien tuomista takaisin Suomeen.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman tavoitteena on ollut selvittää millaisia narratiiveja Suomen media muodostaa al-Holin leirillä olevista suomalaisista naisista sekä millaisin diskursiivisten menetelmin näitä narratiiveja tuotetaan. Tämä on tapahtunut tutkimalla Helsingin Sanomien uutisointia suomalaisista naisista kriittisen diskurssianalyysin keinoin. Analyysin avulla mediasta oli mahdollista tunnistaa kaksi erilaista narratiivia, jotka kilpailevat keskenään siitä, miten al-Holin leirillä olevat naiset käsitetään suhteessa terrorismiin. Uhkanarratiivi ja uhrinarratiivi toimivat toistensa vastakohtina painottaen erilaista turvallisuuskäsitystä. Uhkanarratiivi noudattelee perinteistä valtiokeskeistä turvallisuuskäsitystä nostaten Suomen valtion turvallisuuden ensisijaiseksi päämääräksi. Uhrinarratiivi vuorostaan painottaa inhimillistä turvallisuutta sekä ihmisoikeuksia. Molemmat narratiivit koostuvat erilaisista diskursseista, jotka nostavat esiin tiettyjä narratiivia tukevia merkityksiä ja sivuuttavat toisia tarinalla epäedullisia tietoja.

Uhkanarratiivin tarkoituksena on säilyttää valtion hallitseva asema turvallisuuskeskustelussa. Jotta tämä on mahdollista, narratiivi nostaa naiset aktiivisiksi toimijoiksi terroristijärjestö Isisissä ja käyttää tätä toimijuutta heitä vastaan rakentaessaan kuvaa naisten muodostamasta turvallisuusuhkasta. Naisten aktiivinen rooli järjestössä oikeuttaa keskustelun siitä, että naiset olisi hyvä pitää poissa Suomesta. Uhkanarratiivia tuotetaan kolmen erillisen puhetavan avulla: mahdollisen väkivallan, oikeudenmukaisuuden ja toiseuden diskurssien kautta. Mahdollisen väkivallan diskurssi painottaa valtion turvallisuuden ensisijaisuutta. Se pyrkii nostamaan esille naisten radikalisoitumisen ja verkostoitumisen, joiden kautta naisten olisi mahdollista jatkaa toimintaansa Suomesta käsin. Isis on rohkaissut naisia osallistumaan jihadiin myös taistellen ja naisten tekemiä iskuja on todistettu sekä Lähi-idässä että länsimaissa. Oikeudenmukaisuutta painottava diskurssi kehottaa huomioimaan vaikeudet kerätä todistusaineistoa ja rangaista palaajia. Diskurssin mukaan palaajat jatkaisivat normaalia elämää Suomessa ja Isisin uhrit jäisivät vaille oikeutta. Toiseutta uusintavassa puhetavassa jihadismi nähdään barbaarisena ja alkukantaisena ilmiönä verrattuna länsimaiden sivistyneeseen yhteiskuntaan. Isisiin liittyneet suomalaiset naiset hylkäsivät normaalin elämän ja liittyivät osaksi väkivaltaista kulttia osoittaen olevansa Isisin lailla irratioonaisia ja hirviömäisiä eivätkä siten oikeutettuja länsimaiden armoon ja apuun.

Uhrinarratiivi sivuuttaa valtion turvallisuuden ensisijaisena kohteena ja pyrkii nostamaan inhimillisen turvallisuuden keskustelun keskiöön. Narratiivi käsittää al-Holin leirillä olevat

suomalaiset naiset perinteisten sukupuoliroolien kautta nähden heidät uhreina, joita valtion tulee auttaa. Uhrinarratiivin tavoitteena on häivyttää naisten toimijuus ja samalla heidän poliittinen vastuunsa omista teoista. Tämä tapahtuu seuraajat, vangit ja hylätyt äidit diskurssien tuottamien merkitysten kautta. Seuraajat diskurssi muodostaa naisista kuvaa hyväuskoisina miestensä seuraajina, jotka päätyivät alueelle miesten aktiivisen toiminnan tuloksena. Vangit diskurssi jatkaa samaa tarinaa: naisten hyväuskoisuuden ja passiivisuuden vuoksi heistä tuli heti alueelle saavuttua käytännössä terroristijärjestön vankeja. Naiset suljettiin sisälle, heille määrättiin miehet ja heidän maailmansa kutistui kodin välittömään piiriin. Kyseiset diskurssit myös toisintavat orientalistisia käsityksiä terroristijärjestöstä ja muslimeista vahvistaen me/he-jaottelua. Toisin kuin uhkanarratiivissa, jossa Isisin joukkoihin liittyneet naiset käsitettiin oman kulttuurin ja sukupuolen peittäjinä, uhrinarratiivissa naiset ovat naiiviuuttaan joutuneet muslimimiesten hallinnan ja halujen kohteeksi. Uhrinarratiivia rakennetaan mediassa myös hylätyt äidit-diskurssin avulla, jossa naisten äitiyden korostamisella naiset riisutaan vaarallisuudesta ja väkivaltaisuudesta. Äitinä oleminen ei haasta länsimaiden perinteistä käsitystä feminiinisyydestä ja naiselle sopivasta käyttäytymisestä, jolloin vaarattomana ja ahdingossa nähty nainen on oikeutettu avustustoimenpiteisiin.

Tutkielman kannalta keskeistä on se, millaisena naisten toimijuus nähdään. Esittävätkö Suomen mediassa esiintyvät narratiivit al-Holin naiset toimijuuden omaavina poliittisina toimijoina vai vailla poliittista vastuuta olevina irrationaalisina olentoina? Uhkanarratiivi myöntää naisille toimijuuden ja käyttää sitä samalla naisia vastaan. Se ei erottele ”Isis-vaimoa” vierastaistelijasta. Uhrinarratiivi taas riisuu al-Holin naiset kokonaan toimijuudesta ja asettaa heidät visusti yksityiseen tilaan ja uhrin asemaan. Naisten ja heidän toimien vapauttaminen poliittisesta vastuusta vaikeuttaa terrorismista puhumista. Jos terrorismi on poliittista toimintaa ja naiset eivät narratiivin mukaan ole siihen osallisina, voivatko naiset edes olla terroristeja? Siten naisten toimijuus kietoutuu oleellisesti yhteen sen kanssa, mikä ylipäättään ymmärretään terrorismiksi. Onko terrorismia vain taistelutoimiin osallistuminen ja iskujen suorittaminen siviilejä vastaan vai kuuluuko terrorismin määritelmään myös rahoituksen kerääminen, jäsenten värväminen tai ideologian levittäminen? Onko terroristijärjestön hallitsemalla alueella asuminen terrorismia? Suomalainen lainsäädäntö on reagoinut hitaasti ilmiöön: terroristijärjestön luokse matkustaminen tuli rangaistavaksi teoksi vasta vuonna 2016, jolloin kaikki al-Holin leirillä olevat naiset olivat jo matkustaneet alueelle. Naisia ei siten ole mahdollista rangaista taannehtivasti eikä naisten muista tekemisistä alueella tiedetä.

Niin kriittinen terrorismin tutkimus kuin myös kriittinen diskurssianalyysi lähtevät siitä oletuksesta, ettei tiede ole täysin objektiivista tai arvovapaata. Vaikka tutkielma on pyrkinyt emansipaation hengessä tuottamaan kriittistä tutkimusta tuotetuista narratiiveista, ei tutkielma täysin kykene

irtaantumaan tutkielman tekijän rajoituksista tai näkemyksistä. Voidaan esimerkiksi kysyä, kuinka paljon lähtöoletuksena ollut uskomus vastakkaisten diskurssien olemassaolosta on vaikuttanut aineiston analysointiin ja jaotteluun. Tutkielmassa jäi vähemmälle huomiolle myös terrorismi käsitteenä ja sen vaikutus tuotettuihin narratiiveihin. Tämän syvällisempi tarkastelu olisi avannut aihetta laajemmaksi ja monisyisemmäksi kokonaisuudeksi. Esimerkiksi jihadismin käsitettä ei kyseenalaistettu tutkielman puitteissa ollenkaan. Mahdollisia jatkotutkimuksen kohteita ovat terrorismin käsittelyn lisäksi analyysin laajentaminen koskemaan useampia uutismedioita tai sosiaalisessa mediassa tuotettuja kirjoituksia. Täten olisi mahdollista tarkastella, onko eri medioiden välillä eroja narratiivien tuottamisessa ja vahvistamisessa.

Tutkielma kuitenkin onnistuu osoittamaan, että al-Holin naisten tapauksessa medialla on haasteita kehystää poliittiseen väkivaltaan osallistuvia naisia. Tämä on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa siitä, että terrorismiin osallistuvat naiset pyritään toiseuttamaan esittämällä heidät poikkeuksellisina ja irrationaalisina. Erityisesti tutkielmassa havaittu uhrinarratiivi noudattelee mediassa kansainvälisesti tuotettua kuvaa Isisiin liittyneistä naisista, joiden syyt liittyä osaksi järjestöä kumpuavat naisten sukupuolen aiheuttamista syistä. Naisterroristeja käsittelevässä tutkimuksessa on aiemmin huomattu, että naisten omat selitykset osallistumisestaan terroristiseen toimintaan eroavat suuresti siitä tarinasta, mitä media heistä tuottaa. Aiemmasta tutkimuksesta kuitenkin poiketen al-Holin naiset aktiivisesti tuottavat itsestään kuvaa uhreina ja henkilöinä, jotka ”vain halusivat elää islamilaisessa valtiossa”. Uhri- ja uhkanarratiiveja tarkasteltaessa ei voi päätyä siltä huomiolta, että molemmissa narratiiveissa suurimpia häviäjiä ovat itse al-Holin naiset. Naiset ovat joko uhreja vailla toimijuutta tai uhkia vailla mahdollisuutta pelastua.

LÄHTEET

PRIMÄÄRLAINEISTO

Sanomalehdet

HS 21.2.2019. Frilander, Aino (2019), Suomesta Isisin riveihin lähteneet ovat saaneet mahdollisesti toistakymmentä lasta, arvioi Supo – Kun ”kalifaatti” murenee, pitääkö Suomen ottaa vastaan jihadistien lapsia?”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006008346.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 6.3.2019. Pelli, Petja (2019), ”Isisin leiristä löytyi suomalaisella aksentilla puhuva Sanna, joka haluaa takaisin Suomeen”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006025319.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 7.3.2019. Onali, Alma (2019), ”Sympatia on vähissä Syyrian Isis-vaimoille, jotka lapsineen täyttävät pakolaisleiriä, mutta auttajille kaikkien hätä on samanarvoinen”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006025947.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 18.3.2019. Raita-aho, Sanna STT (2019), ”Isis-taistelijoita palaa nyt pakosta, ja palaajat ovat Suomelle suurempi turvallisuusriski kuin aiemmin”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006039386.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 30.3.2019. STT (2019), ”IS: Isisin alueella eläneellä Sannalla tiiviit kytkökset Suomen salafistinaiisiin”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006053639.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 14.4.2019. Sillanpää, Sami (2019), ”Kalifaatin raunioilla”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006068621.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 24.5.2019. Sillanpää, Sami (2019), ”Seitsemän sisarta”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/kuukausiliite/art-2000006118007.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 26.5.2019. Helin, Markku (2019), ”Lasten erottaminen äideistään on julmaa”. Mielipide. Saatavissa <<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006118616.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 26.5.2019. Suvantola, Jaakko (2019), ”Suomen toimettomuus pöyristyttää – Syyriassa leirillä olevien lasten ja heidän äitiensä hyvinvointi tulee turvata”. Mielipide. Saatavissa <<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006118617.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 27.5.2019. Jokela, Antti (2019), ”Hallitus laiminlyö velvollisuutensa auttaa naisia ilmeisessä hengenvaarassa”. Mielipide. Saatavissa <<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006119377.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 4.6.2019. Kerkelä, Lasse (2019), ”Terrorismin tutkija: Suomeen palaavat Isis-taistelijat voisivat olennaisesti vaikuttaa siihen, miten jihadistinen toiminta täällä kehittyi”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006131093.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 16.6.2019. Frilander, Aino ja Petja Pelli (2019), ”Ompelivatko Isis-naiset pommiliivejä vai ovatko he itse uhreja? Tutkijat ja leirille jumiin jääneiden naisten omaiset vastaavat”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006144243.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 20.6.2019. Kauppinen, Liisa ja Elli-Alina Hiilamo (2019), ”Pitääkö Isis-leirin suomalaisia auttaa? Oikeustieteilijöiden mukaan vastaus on täysin selvä, terrorismitutkija varoittaa riskeistä”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006148795.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 20.6.2019. Leino-Sandberg, Päivi, Jan Klabbers, Martti Koskenniemi, Urpo Kangas, Timo Koivurova, Kati Kulovesi, Juha Lavapuro, Sakari Melander, Kimmo Nuotio, Tuomas Ojanen, Elina Pirjatanniemi, Janne Salminen, Martin Scheinin, Kaarlo Tuori, Lotta Viikari (2019), ”Isis-leirille joutuneita naisia ja lapsia pitää avustaa, kirjoittavat oikeustieteilijät mielipidekirjoituksessa”. Mielipide. Saatavissa <<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006148313.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 21.6.2019. Sajari, Petri (2019), ”Pääministeri Rinne HS:lle: Isis-leirillä olevia suomalaisia on perustuslain takia lähtökohtaisesti autettava”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006150663.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 25.6.2019. Paananen, Veera (2019a), ”Supo: myös Isis-lapset voivat olla turvallisuusuhka Suomelle”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006153510.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 25.6.2019. Sillanpää, Sami (2019), ”Suomalaisnainen viestissään Isis-leiriltä: Naisia ja lapsia viedään vankilaan”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006153877.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 26.6.2019. Kauppinen, Liisa (2019), ”HS kysyi eduskuntaryhmiltä, mitä Isis-leirin suomalaisille pitäisi tehdä: Puolueet painottavat naisten vastuuta ja toisaalta lasten syyttömyyttä”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006154169.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 26.6.2019. Paananen, Veera (2019b), ””Ihmettelen Suomen hitautta, kun siellä on vain muutama kymmenen ihmistä” – järjestöjen mukaan kansainvälinen oikeus pakottaa tuomaan sekä lapset että aikuiset Suomeen Isis-leiriltä”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006154855.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 28.6.2019. Pullinen, Jussi (2019), ”Rinteen hallitus joutui ensimmäiseen todelliseen testiinsä, jossa mitataan sen toimintakyky – Ongelma ei vain voisi olla yhtään vaikeampi”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006157613.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 4.7.2019. Welling, Roosa (2019), ”Isis-perheiden omaiset valmiit maksamaan matkat pois Syyrian leiriltä”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006162369.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 31.8.2019. Sillanpää, Sami (2019), ”Isis-vaimo ja sen mies”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006222484.html>>, luettu 10.1.2020.

HS 5.9.2019. Mikkonen, Minttu (2019), ”Washington Post: Joukko Isisiä kannattavia naisia hallitsee al-Holin leiriä väkivallalla ja pelolla”. Saatavissa <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006228694.html>>, luettu 10.1.2020.

- Ali, Nadya (2012), "Terrorizing Women: Re-thinking the Female Jihad". teoksessa Hellmich, Christina ja Andreas Behnke (toim.), *Knowing Al-Qaeda: The Epistemology of Terrorism*, 145–166. Farnham: Ashgate.
- Alison, Miranda (2011), "In the war front we never think that we are women' Women, Gender, and the Liberation Tamil Tigers of Elam". Teoksessa Sjoberg, Laura ja Caron Gentry (toim.), *Women, Gender, and Terrorism*, 131–156. University of Georgia Press: Athens.
- Almohammad, Assad ja Speckhard, Anne (2017), *The Operational Ranks and Roles of Female ISIS Operatives: From Assassins and Morality Police to Spies and Suicide Bombers*. ICSVE Research Reports. Saatavissa: <<http://www.icsve.org/researchreports/the-operational-ranks-and-roles-of-female-isis-operatives-from-assassins-andmorality-police-to-spies-and-suicide-bombers/>>, luettu 24.12.2019.
- Auchter, Jessica (2012), "Gendering Terror", *International Feminist Journal of Politics*, 14(1): 121–139.
- Banks, Cyndi (2019), "Introduction: Women, Gender, and Terrorism: Gendering Terrorism", *Women & Criminal Justice*, 29(4-5): 181–187.
- Bigio, Jamille ja Rachel Vogelstein (2019). *Women and Terrorism: Hidden Threats, Forgotten Partners*. Council of Foreign Relations: Yhdysvallat. Saatavissa: <https://cdn.cfr.org/sites/default/files/report_pdf/Discussion_Paper_Bigio_Vogelstein_Terrorism_OR.pdf>, luettu. 12.11.2019.
- Blommaert, Jan ja Chris Bulcaen (2000), "Critical Discourse Analysis", *Annual Review of Anthropology*, 29: 447–466.
- Booth, Ken (1991), 'Security and Emancipation', *Review of International Studies*, 17(4): 313–326.
- Breen Smyth, Marie (2007), 'A Critical Research Agenda for the Study of Political Terror', *European Political Science*, 6(3), 260–267.
- Brown, Katherine E. (2011), "Blinded by the Explosion? Security and Resistance in Muslim Women's Suicide Terrorism". Teoksessa Sjoberg, Laura ja Caron Gentry (toim.), *Women, Gender, and Terrorism*, 194–226. University of Georgia Press: Athens.
- Cohn, Carol (2013), "Women and Wars: Onward a Conceptual Framework". Teoksessa Cohn, Carol (toim.), *Women and Wars*, 1–35. Polity Press: Cambridge ja Malden.
- Cook, Joana ja Gina Vale (2018), *From Daesh to 'Diaspora': Tracing the Women and Minors of Islamic State*. Saatavissa <<https://icsr.info/wp-content/uploads/2018/07/ICSR-Report-From-Daesh-to-%E2%80%98Diaspora%E2%80%99-Tracing-the-Women-and-Minors-of-Islamic-State.pdf>>, luettu 13.05.2019.
- Cook, Joana ja Gina Vale (2019), "From Daesh to 'Diaspora' II: The Challenges Posed by Women and Minors After the Fall of the Caliphate", *CTC Sentinel* 12(6): 30–45. Saatavissa: <<https://ctc.usma.edu/app/uploads/2019/07/CTC-SENTINEL-062019.pdf>>, luettu 24.12.2019.

- Cruise, Rebecca (2016), "Enough with the Stereotypes: Representations of Women in Terrorist Organizations", *Social Science Quarterly* 97(1): 33–43.
- Cunningham, Karla (2003), "Cross-Regional Trends in Female Terrorism", *Studies in Conflict and Terrorism*, 26(3): 171–195.
- Cunningham, Karla (2007), "Countering Female Terrorism", *Studies in Conflict and Terrorism*, 30: 113–129.
- Cunningham, Carla (2012), "Terror's Invisible Women", Los Angeles Times. Saatavissa: <<http://articles.latimes.com/2012/apr/04/opinion/la-oe-cunningham-women-jihadists-20120404>>, luettu 20.11.2019.
- Detraz, Nicole (2012), *International security and Gender*. Polity Press: Cambridge ja Malden.
- Elshtain, Jean Bethke (1995), *Women and War*. University of Chicago Press: Chicago.
- Enloe, Cynthia (2004), *The Curious Feminist: Searching for Women in a New Age of Empire*. University of California Press: Berkeley.
- Enloe, Cynthia (2014), *Bananas, beaches & bases: making feminist sense of international politics*. 2. painos. University of California Press: Kalifornia.
- Fairclough, Norman (2010), *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Routledge: Lontoo.
- Fairclough, Isabela ja Norman Fairclough (2012), *Political Discourse Analysis: A Method to Advanced Students*. Routledge: Abingdon.
- Friedman, Barbara (2008), "Unlikely Warriors: How Four U.S. News Sources Explained Female Suicide Bombers", *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 85(4): 841–859.
- Gardner, Elizabeth (2007), "Is There Method to the Madness?", *Journalism Studies*, 8(6): 909–929.
- Gentry, Caron (2011), "The Neo-Orientalist Narratives of Women's Involvement in al-Qaeda". Teoksessa Sjoberg, Laura ja Caron Gentry (toim.), *Women, Gender, and Terrorism*, 176–193. University of Georgia Press: Athens.
- Gentry, Caron ja Laura Sjoberg (2011), "The Gendering of Women's Terrorism". Teoksessa Sjoberg, Laura ja Caron Gentry (toim.), *Women, Gender, and Terrorism*, 57–80. University of Georgia Press: Athens.
- Gentry, Caron ja Laura Sjoberg (2015), *Beyond mothers, monsters, whores: thinking about women's violence in global politics*. Zed Books: Lontoo.
- Huey, Laura ja Eric Witmer (2016), "#IS_Fangirl: Exploring a New Role for Women in Terrorism", *Journal of Terrorism Research*, 7 (1): 1–10.
- Human Rights Watch (2016), "'Iraq: Women Suffer under ISIS. For Sunnis, Lives Curtailed; for Yazidis, New Accounts of Brutal Rapes". Saatavissa: <<https://www.hrw.org/news/2016/04/05/iraq-women-suffer-under-isis>>, luettu 24.12.2019.

- Hunt, Krista ja Kim Rygiel (2006), ”(En)Gendered War Stories and Camouflaged Politics”. Teoksessa Hunt, Krista ja Kim Rygiel (toim.), *(En)Gendering the war on terror: war stories and camouflaged politics*, 1–24. Ashgate: Aldershot.
- Jackson, Richard (2009), “Knowledge, power and politics in the study of political terrorism”. Teoksessa Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (toim.), *Critical Terrorism Studies, A New research Agenda*, 66–84. Routledge: Oxon ja New York.
- Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (2009), *Critical Terrorism Studies, A New research Agenda*. Routledge: Oxon ja New York.
- Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (2009), “Critical terrorism studies, Framing a new research agenda”. Teoksessa Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (toim.), *Critical Terrorism Studies, A New research Agenda*, 216–236. Routledge: Oxon ja New York.
- Jarvis, Lee (2009), "The Spaces and Faces of Critical Terrorism Studies", *Security Dialogue*, 40 (1): 5–27.
- Juntunen, Marko, Karin Creutz-Sundblom ja Juha Saarinen (2016), *Suomesta Syyriian ja Irakin konfliktikentälle suuntautuva liikkuvuus*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 43/2016. Saatavissa < http://www.emn.fi/files/1490/Marko_Juntunen_02122016.pdf>, luettu 4.1.2020.
- Khelghat-Doost, Hamoon (2017), “Women of the Caliphate: The Mechanism for Women’s Incorporation into the Islamic State (Is)”, *Perspectives on Terrorism* 11(1): 17–2.
- Kuronen, Antti (2019), ”Yle Isis-leirillä Syyriassa: leirillä on jopa 44 suomalaista, kertovat suomalaisnaiset videolla – ’Haluamme takaisin Suomeen’ ”, *YLE* 23.5.2019. Saatavissa <<https://yle.fi/uutiset/3-10798807>>, luettu 15.10.2019.
- Malkki, Leena ja Juha Saarinen (2019), *Jihadistinen liikehdintä Suomessa*. Sisäministeriön julkaisuja 14/2019. Saatavissa < <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-254-8>>, luettu 18.10.2019.
- Martini, Alice (2018), “Making Women Terrorists into “Jihadi Brides”. An Analysis of Media Narratives on Women joining ISIS”, *Critical Studies on Terrorism*, 11(3): 458–477.
- Mazurana, Dyan (2013), “Women, Girls, and Non-State Armed Opposition Groups”. Teoksessa Cohn, Carol (toim.), *Women and Wars*, 146–168. Polity Press: Cambridge ja Malden.
- McDonald, Matt (2009), “Emancipation and critical terrorism studies”. Teoksessa Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (toim.), *Critical Terrorism Studies, A New research Agenda*, 109–124. Routledge: Oxon ja New York.
- McManus, Anne-Marie (2013), “Sentimental Terror Narratives : gendering Violence, Dividing Sympathy”, *Journal of Middle East Women Studies*, 9(2): 80–107.
- Media Audit Finland (2018), KMT 2018 Lukijamäärät ja kokonaistavoittavuudet. Saatavissa <<http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2019/06/KMT-2018-lukijam%C3%A4%C3%A4r%C3%A4t.pdf>>, luettu 18.10.2019.

- Myllyniemi, Timo (2019), ”Video: ”Isis-vaimo” Sanna puhuu lastensa kanssa suomea ja kertoo sukulaisten tietävän heidän olevan Syyriassa”. *Ilta-Sanomat* 6.3.2019. Saatavissa <<https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000006025931.html>>, luettu 1.1.2020.
- Nacos, Brigitte (2005), “The Portrayal of Female Terrorists in the Media: similar framing patterns in the news coverage of women in politics and in terrorism”, *Studies in Conflict & Terrorism* 28(5): 435–451.
- Nayak, Meghana (2006), “Orientalism and ‘Saving’ US State Identity after 9/11”, *International Feminist Journal of Politics*, 8(1): 42–61.
- Ness, Cindy D. (2005), “In the Name of the Cause: Women’s Work in Secular and religious Terrorism”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 28: 353–373.
- Onali, Alma ja Mikko Paakkanen (2019), ”Times: Teininä Isis-vaimoksi karannut brittityttö haluaa palata Lontooseen, mutta ei kadu lähtöään – Britannian sisäministeri ei halua päästää maahan”, *Helsingin Sanomat* 14.2.2019. Saatavissa <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006001835.html>>, luettu 15.9.2019.
- Ó Tuahail, Gearóid ja John Agnew (1992), “Geopolitics and discourse, Practical geopolitical reasoning in American foreign policy”, *Political Geography*, 11(2): 190–204.
- Peresin, Anita ja Alverto Cervore (2015), ”The Western Muhajirat of ISIS”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 38: 495–509.
- Peterson, Spike (1992), ‘Transgressing boundaries: Theories of knowledge, gender and international relations’. *Millennium: Journal of International Studies*, 21(2), 183–206.
- Qazi, Farhana (2011), “The Mujahidaat: Tracing the Early Female Warriors of Islam”. Teoksessa Sjoberg, Laura ja Caron Gentry (toim.), *Women, Gender, and Terrorism*, 29–56. University of Georgia Press: Athens.
- Rajala, Ossi (2019), “Al-Holin karu pakolaisleiri pysynee pitkäikäisenä, eikä sen olosuhteista näytä tulevan siedettäviä – ”Siellä on kaksi kertaa niin paljon ihmisiä kuin kapasiteettia olisi” ”. *Satakunnan Kansa*, 28.6.2019. Saatavissa <<https://www.satakunnankansa.fi/a/b15e0ac5-30f5-42fe-97d0-05497b3a3343>>, luettu 10.1.2020.
- Ranstorp, Magnus (2009), “Mapping terrorism studies after 9/11: an academic field of old problems and new prospects”. Teoksessa Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (toim.), *Critical Terrorism Studies, A New research Agenda*, 13–33. Routledge: Oxon ja New York.
- Said, Edward (1987), *Orientalism*. Penguin: Lontoo.
- Schmid, Alex ja Albert Jongman (1988), *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Databases, Theories and Literature*. North Holland Publishing Company: Amsterdam.
- Shepherd, Laura (2013), “Feminist Security studies”. Teoksessa Shepherd, Laura J. (toim.), *Critical approaches to Security*, 11–23. Routledge, Taylor & Francis Group: Lontoo ja New York.

- Shoshana, Magnet ja Corinne Mason (2014), “Of Trojan Horses and Terrorist Representations: Mom Bombs, Cross-Dressing Terrorists and Queer Orientalisms”, *Canadian Journal of Communication*, 39(2): 193–209.
- Silke, Andrew (2009), “Contemporary terrorism studies, Issues in research”. Teoksessa Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (toim.), *Critical Terrorism Studies, A New research Agenda*, 34–48. Routledge: Oxon ja New York.
- Sisäministeriö (2013), Väkivaltainen ekstremismi Suomessa – tilannekatsaus 1/2013. Saatavissa <https://takku.net/mediagallery/mediaobjects/orig/f/f_39477_vakivaltainen_ekstremismi_suomessa_-_tilannekatsaus_1-2013_final.pdf>, luettu 3.1.2020.
- Sisäministeriö (2015), *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 2/2015*. Sisäministeriön julkaisu 20/2015. Saatavissa <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-051-3>>, luettu 18.10.2019.
- Sisäministeriö (2017a), *Ehdotus viranomaisten yhteistyön järjestämiseksi toiminnassa taistelualueilta palaajien kanssa sekä ehdotus siitä, miten järjestöjen palvelut voitaisiin liittää viranomaisten toimintaan*. Sisäministeriön julkaisu 11/2017. Saatavissa <<http://urn.fi/URN:ISBN:972-952-324-132-9>>, luettu 18.10.2019.
- Sisäministeriö (2017b), *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2017*. Sisäministeriön julkaisu 3/2017. Saatavissa <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-123-7>>, luettu 18.10.2019.
- Sisäministeriö (2018), *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2018, Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa vuonna 2017 ja kehityksen suunta. Erikoistarkastelussa naiset ja lapset radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä*. Sisäministeriön julkaisu 13/2018. Saatavissa <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-221-0>>, luettu 18.10.2019.
- Sjoberg, Laura (2011), “Conclusion, The Study of Women, Gender, and Terrorism”. Teoksessa Sjoberg, Laura ja Caron Gentry (toim.), *Women, Gender, and Terrorism*, 227–240. University of Georgia Press: Athens.
- Sjoberg, Laura (2017), “Jihadi brides and female volunteers: reading the Islamic State’s war to see gender and agency in conflict dynamics”, *Conflict Management and Peace Science*, 35(3): 296–311.
- Sjoberg, Laura ja Caron Gentry (2007), *Mothers, Monsters, Whores: Women’s violence in Global Politics*. Zed Books: Lontoo ja New York.
- Sjoberg, Laura, Grace Cooke ja Stacy Reiter Neal (2011), “Introduction. Women, Gender, and Terrorism”. Teoksessa Sjoberg, Laura ja Caron E. Gentry (toim.), *Women, Gender, and Terrorism*, 1–26. University of Georgia Press: Athens.
- Sluka, Jeffrey (2009), “The contribution of anthropology to critical terrorism studies”. Teoksessa Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (toim.), *Critical Terrorism Studies, A New research Agenda*, 138–155. Routledge: Oxon ja New York.
- Stack, Alica (2011), “Zombies versus Black Widows, Women as Propaganda in the Chechen Conflict”. Teoksessa Sjoberg, Laura ja Caron Gentry (toim.), *Women, Gender, and Terrorism*, 83–95. University of Georgia Press: Athens.

Starzynska, Antonina ja Magdalena Budziszewska (2018), "Why shouldn't she spit on his grave? Critical discourse analysis of the revenge narratives in American popular film from the developmental point of view", *Psychology of Language and Communication*, 22(1), 287–306.

Stone, Jennie ja Katherine Pattillo (2011), "Al-Qaeda's Use of Female Suicide Bombers in Iraq: A Case Study". Teoksessa Sjoberg, Laura ja Caron Gentry (toim.), *Women, Gender, and Terrorism*, 159–175. University of Georgia Press: Athens.

Stump, Jacob ja Priya Dixit (2013), *Critical Terrorism Studies: An Introduction to Research Methods*. Routledge: London.

Suojelupoliisi (2018), Supon vuosiraportti 2018. Saatavissa <https://www.supo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/supowwwstructure/77292_WWW_SUPO_Juhlakirja_70_2019_FI.pdf?90698e3bf3fad688>, luettu 4.1.2020.

Sylvester, Christine ja Swati Parashar (2009), "The contemporary 'Mahabharata' and the many 'Draupadis', Bringing gender to critical terrorism studies". Teoksessa Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (toim.), *Critical Terrorism Studies, A New research Agenda*, 178–193. Routledge: Oxon ja New York.

Toros, Harmonie ja Jeroen Gunning (2009), "Exploring a critical theory approach to terrorism studies". Teoksessa Jackson, Richard; Marie Breen Smyth ja Jeroen Gunning (toim.), *Critical Terrorism Studies, A New research Agenda*, 87–108. Routledge: Oxon ja New York.

Van Dijk, Teun (1993), "Principles of critical discourse analysis", *Discourse & Society*, 4(2): 249–283.

Von Knop, Katharina (2007), "The Female Jihad: Al-Qaeda's Women", *Studies in Conflict & Terrorism*, 30: 397–414.

Weinberg, Leonard ja William Eubank (2011), "Women's Involvement in Terrorism", *Gend. Issues*, 28(22): 22–49.

Wibben, Annick T.R. (2011), *Feminist Security Studies: A Narrative Approach*. Routledge: Abingdon.

Winter, Charlie ja Devorah Margolin (2017), "The Mujahidat Dilemma: Female Combatants and the Islamic State", *CTC Sentinel* 10(7): 23–28. Saatavissa: <https://ctc.usma.edu/app/uploads/2017/08/CTC-Sentinel_Vol10Iss7-9.pdf>, luettu 24.12.2019.

Wodak, Ruth (1995), "Critical linguistics and critical discourse analysis". Teoksessa Verschueren, Jef; Jan-Ola Östman ja Jan Blommaert (toim.), *Handbook of Pragmatics: Manual*, 204–210. John Benjamins Publishing Company.

Yuval-Davis, Nira (1997), *Gender and Nation*. SAGE Publications: Lontoo.